

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

August
1978

5

Ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav čestitamo k skupnemu prazniku vsem planincem in lovcem, obiskovalcem Triglava in gorskega sveta okrog njega ter jim želimo veliko lepih doživetij.

Skupno varujmo bogastvo in lepote narave, sebi in našim bodočim rodovom!

Lovska zveza Slovenije

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXI., št. 5
avgust—veliki srpan 1978

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

Izdajateljski svet:

Tone Svetina, predsednik,
Franjo Bulc, Janez Černač,
Janez Gregori, Gregor Kersnik,
Slavko Korbar, Slavko Kovač,
Franc Poredoš, Anton Simonič,
Peter Soklič, Marijan Šebenik,
Henrik Vadnov.

Uredniški odbor:

Tone Svetina, glavni urednik,
France Cvenkel, urednik in
odgovorni urednik,
Anton Simonič, Henrik Vadnov,
Stane Valentinčič.
Pomočnik urednika: Janko Perat.

LOVEC izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide
v začetku lovskega leta, v aprilu.
Po mnenju Republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72,
oproščeno prometnega davka.
Ta številka je izšla v 19 500 izvodih.
Letni prispevek zveze lovske družin
Lovski zvezi Sloveniji, v katerem
je vračunana tudi naročnina za glasilo
Lovec, je po članu 180 din
oz. 223 din po članu, sprejetem v LD
v letu 1978.

Za druge naročnike je letna naročnina
200 din, za inozemstvo 320 din.
Posamezna številka 16 din.
Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.
Odpovedi med letom ne upoštevamo.

Vse gradivo za objavo

pošiljajte Uredništvu glasila Lovec,
Župančičeva 9 — p. p. 505,
61001 Ljubljana. Telefon (061) 21-245
in 21-819. Nenaročenih rokopisov
in slik ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 50 din, od 15 do 25 besed
70 din, od 25 do 30 besed 100 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 6 din.
Za člane lovske organizacije
v SR Sloveniji velja polovična cena.
Za oglašanje obrtnih in drugih storitev
ali uslug v malih oglasih velja
dvojna cena. Male oglase je treba
plačati vnaprej na žiro račun
Lovske zveze Slovenije:
50101-678-47158.

Slika na naslovni strani ovitka:

Triglav. Avtor slike Franc Bregant, član Lovske družine Bled, znani slikar gorskih in lovskega motivov

»Prvi ljudje, ki so dosegli višine Kredarice in Ledin... Bili so lovci in pastirji... Lovcu in pastirju srce ne miruje, dokler ne pride na najvišji vrh...« (Iz knjige Evgena Lovšina, ob 50-letnici Slovenskega planinskega društva, »V Triglavu in njegovi soseščini«.)

IZ VSEBINE:

Tone Svetina	130	Triglav — simbol narodnoosvobodilnega boja
Janez Kozina	137	Lovska družina Bovec naselila — kozoroge
Franč Lipovec	139	Triglavski lovec piše ...
Ciril Pogačar	141	Preže, nadaljevanje in konec
Karlo Šoštarč	143	Krmni ohrovt v prehrani divjadi
Dušan Peček	145	In memoriam Šturmovcu
Po lovskem svetu:	146	S pigmejci na lov — Franc Šetinc
Lovska organizacija:	151	»Lovski teden v Cerknem — ena največjih prireditev v jubilejnem letu slovenskega lovstva — S. Sarnavsky
		Red zaslug za narod s srebrno zvezdo celjski zvezi lovske družin — M. Batistič
		Strelsko tekmovanje gorenjskih lovcev — B. Galjot
	156	Značke lovske organizacij — III.
Jubilanti:	154	
Fotokino klub Diana:	155	Sodelovanje med lovci in foto lovci — J. Černač
		Dianin stenski koledar 1978 — M. Š.
V spomin:	157	
Lovski oprtnik	157	Volkovi v Loški dolini — Fr. Bavec
Mladi pišejo:	158	
Lovska kinologija:	159	

Slika na drugi strani ovitka:

Pogled na Triglav z Velikega Draškega vrha. Pod vrhom levo se kar dobro vidi dom Planika. Črna pika skrajno desno vrh grebena pa je planinski dom na Kredarici
Fotografiral Albert Sušnik

Triglav - simbol narodnoosvobodilnega boja

Tone Svetina

»K tebi prihajamo, Triglav, gora naših gora! K tvojim gozdovom, k vam, ki ste nam dali zavetje v najtežjih dneh, da se vam skromno zahvalimo, da najdemo srečo v naročju vaših samot, da najdemo moč za vztrajanje, da bi stali trdno kot tvoja stena. V viharju in soncu, blizu zvezd in oblakov...«

Tako sem si nekoč zapisal v spominsko knjigo na vrhu Triglava. Nad verigo zahodnih gora je v jesenski modrini viselo prosojno sonce. Prestlečna rumena luč se je razlivala po vrhovih, obeljenih s prvim snegom. Raztapljala se je vijoličasto v pobočjih hribov in zatemnela v mogočnih gozdovih in grapah ter se izgubila v valovih meglenega morja v daljavi.

Zavil sem se v vetrovko, sédel na nahrbtnik in se naslonil k Aljaževemu stolpu. Samota je lila vame iz tisočev razbitih ogledalc, kristalov deviške beline, iz modrine neba brez oblakov, s skrivenčenih senc kaminov stene, z rahlo rdečih ploškev ledenika in iz korita Trente. Trepetajoča tišina odpira dušo, da v bežnem trenutku zasluti srečo, se pogrezne v preteklost in preseli v prihodnost, da čuti, česar še ni čutila, in doume, kar ji je bilo neznano.

Zakaj prihajamo k tebi, Triglav?! Zdaj kot samotni posamezniki, včasih kot romarji v trumah na božjo pot. Z vseh strani prihajamo. Nekateri po tvoji krotki, vabljeni in sončni strani. Drugi po temni, prek prepadov stene. Toda, vsi k istemu cilju. K tvojemu vrhu.

Dolgo že prihajamo. Že dve stoletji. In še bomo prihajali. Vedno več nas bo, ki si bomo želeli tvoje bližine. Triglav, gora naših sanj, gora naše-ga boja, gora upanja... Prihajali bomo vsi otroci tvoje dežele. Pastirji in lovci, planinci ali turisti, ljudje misli in dela, uporniki in sanjači, otroci, žene, tudi starci, ki hočejo s svojo usihajočo močjo vsaj še enkrat videti tvoj vrh.

Vsi, ki lezemo na to visoko triglavo goro, vsak s svojim skritim namenom, se borimo s strmino, z vetrom, z dežjem, borimo se s svojo slabostjo, da bi nam gora dala nekaj svoje moči in trdnosti, da bi bili bliže sebi in njej. Vseeno je, zakaj kdo prihaja in kaj išče v tvojih strminah. Važno je, da se v dolino vračamo boljši in srečnejši.

Zaprl sem oči in se prepustil fantaziji. Nenadoma so se mi ljudje zazdeli podobni viharnim drevesom, ki z vseh štirih strani neba obraščajo strmine triglavskih samot.

Tista, ki so najvišje, so najredkejša, najbolj zveržena in okostenela. Zadnja so kakor kazalci sončnih ur. Nekoliko nižje so strnjena v majhnih gručah, okleščena od kamenja in plazov, z odrto kožo.

Za celo vojsko je viharnih dreves, ki jih bičajo strele in jim veje lomi vihar in kožo grize zmrzal. Drevesa, ki so globoko v pokline skalovja zasidrana z rokami korenin. Drevesa, ki poznajo en sam zakon: kar vzklije iz drobnih semen, se mora boriti, če hoče obstati in rasti!

Vsak od nas je eno teh dreves. Ves naš mali slovenski narod je podoben viharnemu drevesu ob robu prepada, ki ga ne zlomita ne plaz ne vihar, ker hoče rasti in širiti veje v svoj prostor.

Triglav stoji neomajno, njegova orjaška skala raste iz ognjenega jedra zemlje. Že tisočletja šume okoli njega gozdovi, bučijo reke, slapovi in iz skrivnih žil vro studenci.

Misel se mi stanjša v meglene plasti davnine. Okoli gore so hrumele vojske ljudstev, ki so iskale svoj prostor pod soncem in si krčile pot z mečem in ognjem. Davno je, odkar so prišli konjeniki — naši pradedje. Pogled na visoko triglavo goro in verigo vrhov jih je uročil. Ustavili so se, napojili konje v bistrih rekah, zabodli kopja v zemljo. Tu so si postavili koče, izkrčili gozd, napravili njive, z znojem in krvjo so pojili zemljo, da jim je obilno rodila. Našli so svoj prostor pod soncem, od koder jih ni nihče več premaknil. Umirali so starci, se rodili otroci, prihajali novi in novi rodovi in se spajali z zemljo. Pogled jim je vedno uhajal k vrhu triglave gore. Tam so bila bivališča bogov, dobrih in zlih, škratov in vil. V tej visoki gori je bila zapisana usoda ljudi.

Minevala so stoletja z dobrimi in slabimi letinami. Prišle so vojne, lakote, kuge, nesreče... Vse je prešlo, ljudje pa so ostali.

Gora, ki se je najvišje pognala k nebu, je dobila ime: Triglav. Nikoli

Spominska slovesnost ob 200-letnici prvega vzpona na Triglav bo v soboto, 26. avgusta 1978, ob 10. uri pri Aljaževem stolpu na vrhu Triglava. Tega dne zvečer bodo tudi po okoliških gorah zagoreli kresovi.

Osrednja proslava z odkritjem spomenika Bohinjcem, ki so se prvi povzpeli na vrh Triglava, pa bo v nedeljo, 27. avgusta 1978, ob 10. uri na Ribčevem lazu v Bohinju.

Lovci, ljubitelji planin, udeležite se zlasti osrednje proslave v čim večjem številu!

Planinska zveza Slovenije

S poti na Triglav. Jutranji razgled s Kredarice na vrhove Karavank in Kamniških planin

Foto A. Sušnik

se niso zedinili, zakaj. Je bilo to ime boga? Zato, ker ima ta gora tri glave? Ali zaradi česa drugega? Najbolj jim je bila pri srcu, kajti kraljevala je nad ozemljem vseh štirih strani neba, koder je bivalo ljudstvo izbranih bojevnikov, ki so izmed vseh Slovanov prodrli najdlje na zahod.

V stoletjih so se vedno bliže selili h gori. Pastirji so se naselili visoko v gozdna pobočja in pasli črede po goličavah.

Najbolj pa so se približali gori lovci. Lezli so za gamsi nad gozdno mejo, med same divje skalnate sklade, kjer je le še golo kamenje, snegovi in nad njimi velike ptice.

Kdove kdaj se je zbudilo verovanje, da je triglava gora kraljestvo velike luči, božanstva, ki zapoveduje vsemu, kar biva na nebu in zemlji. Verovali so v pravljico, da na svetlih pobočjih gore živi beli gams z zlatimi roglji, sveta žival, ki so jo krstili za Zlatoroga. On vlada čredam belih koz, njega čuvajo vile — bele žene, tu sta doma usoda in sreča, ki ju nebo deli smrtnikom. Nesrečna ljubezen trentarskega lovca do gostilničarjeve hčerke, ki jo premami bogati tujec, je bila vzrok, da je Trentar stegnil svojo roko predaleč. Odločil se je ubiti Zlatoroga in si z bogastvom priboriti dekle. Zlatorog pa ga je strmoglavil v prepad. Trentarski lovec je predstavljal človeka, ki ljubi naravo in ki ga narava ljubi. Narava je neskončna

moč, ki jo pooseblja Zlatorog. Kadar gre ljudem predobro, postanejo oholi. Zaslužniti hočejo naravo. Nimajo meje v pohlepu. Ne zavedajo se, s kakšnimi silami se igrajo. Gredo prek naravnega ravnovesja. Zato jih zemlja uniči kot plevel, ki se preveč razbohoti. V pravljici je Zlatorog razril triglavske pašnike, izginil s čredami belih koz in z belimi ženami. Tako ta bajka uči ljudi spoštovati in ceniti to, kar imajo.

Prišli so časi Valjhuna, Črtomira in Bogomile. Z ognjem, mečem in krvjo je prihajala nova vera, ne na golobjih perutih ljubezni do bližnjega. Triglav je ostal, časi in ljudje pa so se spreminjali. Germanski osvajači so razrušili Karantanijo, vojvodski kamen je sameval, Slovenci si niso več volili svojih knezov, ukazovali so jim tujci. Šopirili so se po gradovih, si delili zemljo in podložnike.

Zaman so bili vsi upori. Dvigale so se množice upornih kmetov, goloroki, s kosami in vilami so se spoprijemali z vojskami tuje gospode. Gradovi so goreli. Zimzelen in petelinovo pero za klobukom sta bila znak upornikov, ki so si prisegali zvestobo v temnih hostah. Življenje so dali tolminski puntarji. Uporniška kri, sicer zadušena, pa je tlela kot žerjavica pod pepelom.

Ljudje pod Triglavom so bili trdi, vase zaprti in mehki. Obrnjeni k nebu. Od tod so pričakovali pravico, rešitev in odrešenje. Po širni deželi

so rastle cerkve. Visoko, na težko dostopnih grebenih so jih postavljali. Da bi bili bliže bogu, pravici, upanju in onstranstvu. Vedno so hlepeli in hrepeneli po višinah, ne da bi vedeli, kaj je v njih.

Strah pred bogovi je otopel in ljudje so se podajali vse više v divja gorska pobočja, v skrivnosti narave in v svoje nerazumljive globine.

Našli so se štirje junaški možje. Pred dvesto leti — 1778 — so se na pobudo barona Žige Zoisa podali na pot, da osvojijo vrh Triglava. To so bili: Luka Korošec s Koprivnika, kmet Matevž Kos iz Jereke, lovec Štefan Rožič in padar-ranocelnik Lovrenc Vilonitzer iz Bohinjske Bistrice. S tistim dnem, ko je zaplaval zanosni pogled štirih mož dejanja vse do modre ploskve Jadranskega morja, ravnin Furlanije, po dolinah Soče in Save, po vsem slovenskem ozemlju, se je pričela dramatična, včasih tudi usodno grozljiva igra boja človeka z goro, z njenim vrhom in ostenjem.

Ljudstvo, ki je govorilo isti jezik, imelo enake navade, šege in kulturo, isto ozemlje, je postalo narod in Triglav je postal njegova gora.

Med tujerodci in staroselci se je začela borba. Potem, ko so osvojili vrh tudi mnogi drugi, jih je mamila mogočna, njegova tisoč dvesto metrov visoka severna stena. Človeški duh, ki si želi osvajanje neznanega, se ne ustavi nikjer. Tudi pred steno se ni.

Prvi so gospodarili severni steni Triglava trentarski lovci. Po njej so imeli prehod, kadar so prišli iz Trente v Vrata na gamse. Divji lovec Breginc jo je prvi preplezal na vzhodni strani. Andrej Komac, trentarski lovec in gorski vodnik, pa je prvi preplezal steno v slovenski smeri.

Triglavsko steno pa so v svoj osvajaški pohlep vnesli tudi Nemci. Ti so hoteli biti prvi povsod in so se tudi pod Triglavom srečali s slovenskim duhom. Nemški plezalci Domenigg, König in Reinl, ki so leta 1906 preplezali triglavsko steno v tako imenovani nemški smeri, so zapisali: »Vi Slovenci pač lahko trdite, da je Triglav na vaših tleh, a nemška sila in nemški duh sta ga osvojila!«

Nemškemu izzivanju se je prvi zoperstavil z jasno uporno mislijo mladi filozof in alpinist dr. Klement Jug. Nabit z energijo, z željo po dejanjih, samovzgoji posameznika in

naroda, je Nemcem jasno povedal, da smo Slovenci njim enakovredni, ne le pri delu, temveč tudi pri vzponih v stene in v boju.

Po prvi svetovni vojni pa se začel je velika tekma za prvenstvo v steni, ki so jo začeli dr. Klement Jug, Joža Čop, Volkar, Kveder in drugi. Severna stena je postala poligon, kjer so preizkušali svoje moči naši najboljši plezalci in se kosali z nemškimi, ki so semkaj še vedno prihajali iskat lovoričke zmage.

V letih, ko so pogumni plezalci kluba »Skala«, zlasti pa tako imenovana »Zlata naveza« — Joža Čop, dr. Miha Potočnik in Stane Tominšek, potegnili prvenstvene smeri v steni, ko so njihovim uspehom sledili vzponi Pavle Jesihove, Mire Marko-Debeljakove in še mnogih drugih, ki so dohitevali in prehitevali Nemce, so se nad našo deželo že zbirali temni oblaki germanskega gneva in pohlepa. Strašna nevarnost je rasla naglo in prihajala je kot uničujoča nevihta.

Nismo se še zavedali, kaj iščejo nemški turisti pri nas. Lepoto naše dežele? Našo gostoljubnost? Ali nam prihajajo merit zanke okoli vratu, da bi nas lahko pobesili? Kot poplava so se hoteli razliti vse od Severnega morja do Jadrana. Kjer pa bodo oni gospodujoča rasa, ne bo prostora za druge!

Odpirale so se in tudi že stiskale smrtonosne klešče. Tudi prestradana rimska volkulja, ki je razpredla ceste po vseh obmejnih gorah, je bila pripravljena za naskok. Na kožo so nam napisali smrtno obsodbo. Nikoli nam niso mogli oprostiti, da smo se kot konica kopja zadržali najdlje med dva kolosa Romane in Germane, ki so nas trli s tolikšno močjo, da smo v nekaj stoletjih izgubili tretjino ozemlja in smo se šele v osvobodilni vojni izvili iz njihovih smrtonosnih klešč.

Nesrečno leto 1941! Razpadla je vojska, drage utrdbe ob vsej meji so ostale prazne, razkosali so državo in narod je ostal golorok,

razočaran, predan na milost in nemilost okupatorjem.

Izbrisati so nas hoteli z evropskega zemljevida kot napako iz šolskega zvezka. Uničiti z najbolj podlimi sredstvi. Razseliti in spremeniti v sužnje.

V triglavskih gozdovih je zarjovel vihar odpora. Komunistična partija je dvignila vstajo. Uprli so se Bohinjci, uprle so se gornjesavska dolina, Selška in Poljanska dolina. Upor se je širil vse do Gornjancev in Pohorja. Veliki slovenski pesnik ter domoljub Oton Župančič je takrat napisal svojo znamenito pesem »Veš poet svoj dolg?«

»...
Vrh Mežaklje bom stal, pesem svojo
rjul, Blegoš jo bo čul, Krim odmev
bo dal; v vse vetrove jo bom stre-
sel, eden jo bo na Pohorje ne-
sel ...«

Že takrat, v uri obupa in brezupa za evropske narode, je napovedal vizijo zmage:

»...
Še bo kdaj pomlad, še bo napočil
zor; takrat volčji zbor pojde ovce
klat; plani čez Savo, plavaj čez
Dravo — zob za zob in glavo za
glavo ...«

Tudi pesnik Matej Bor je dvignil svoj glas in njegove preroške besede so odjeknile z močjo mitraljezov in topov:

»...
Ropajte, pustošite gospodarji, čez
vso zemljo razpnite vešala, v nas
je po tisoč letih zaplala kri, dvignil
glavo upor! Kadar čez gozdove
rjovejo viharji, drevesa se svojih kore-
nin zavedo — zato, ker nas danes iz
zemlje rujete, barbari, naše koreni-
ne do pekla poženo ...«

Ljudstvo se je zavedelo svojih korenin. Gozdovi pod Triglavom so postali zavetje prvih upornikov. Iz njih so napadali osvajalce, se umikali visoko na nedostopne planote in same grebene.

Starosta triglavskih strmin, veliki alpinist Joža Čop — junak romana Stena

Nemci pa niso pozabili Triglava. Na sam vrh so se vzpeli in tudi tam je zaplapolala njihova zastava s kljukastim križem. Pa ni dolgo vihrala. Zvesti obiskovalci Triglava, prvi uporniki, Gorjanci (iz Gorij), so se vzpeli, jo raztrgali in vrgli v prepad. Na Triglavu je zavihrala slovenska zastava z rdečo zvezdo, znamenjem upanja v pravični boj in zmago. Nemci so gojili varljivo upanje, da bodo na tej zemlji ostali večno. Celo poštne znamke so izdali s slikami pokrajine in z besedili: »Triglaw deutsch für immer!« »Veldes deutsch für immer!« »Oberkrain deutsch für immer!« (Triglav nemški za vedno! Bled nemški za vedno! Gorenjska nemška za vedno!) V teh težkih, za naš narod najusodnejših dneh je Triglav ostal simbol upora. Osvobodilna fronta si ga je izbrala za svoj znak. Borci odpora so ga z rdečo barvo risali po stenah hiš, po cestah, po izložbenih steklih in tudi po stavbah, kjer se je nastanila okupatorska vojska. Otroci so ga risali na letake in jih trosili po mestnih ulicah in ob samih okupatorjevih postojankah. To pa je pomenilo: »Narod, ki ne prizna poraza, ne more biti premagan! Uničijo ga lahko, toda premagajo ne!« Nemci in Italijani so spoznali, da smo pripravljeni boriti se do konca.

Borci odpora, prvi partizani, so se pokrivali s kapami triglavkami, ki so imele spredaj oznako — slovensko zastavo z zvezdo. Iz gorenjskih gozdov, iz gozdov ob Soči, Savi, z dolenskih gričev, pa s štajerske in Koroške, od povsod so se ozirali k Triglavu. Stal je tako neomajno, ko da o Nemcih ni niti sledu, in stal bo, ko jih ne bo, ko bo za njimi le še težak spomin! Ljudje izpod Triglava — jeseniški železarji, kmetje, gozdni delavci, študentje — so se med prvimi združili v bojne enote — poimenovali so jih po naših velikih možeh, po Francetu Prešernu in Ivanu Cankarju.

V zavetju mogočnih dreves, v gozdovih, kjer se nehajo steze in poti, kjer razen stečin divjadi ni sledov

S poti na Triglav. Pogled na vrhove nad dolino Krme, v ozadju Mali Draški vrh
Foto A. Sušnik

o živih bitjih, se je spočel upor in v nešteti bitkah so se kalili borci vse do zmage. S svojo krvjo so napisali najsvetlejši strani slovenske zgodovine. To je bila vojna proti tujcem in vojna za spremembo sveta in človeka.

Kamor mi seže oko, povsod se mi dramijo spomini.

Mežaklja, kjer so avgusta 1941 padli prvi strelji po nemških policistih in sta svoje življenje žrtvovala Jeseničana Ferdo Koren in Viktor Arzenšek.

V daljavi vidim beli kopasti Blegoš. Pod njim vasico Rovte in vojaško cesto. V strašni zimi 1941 so borci Cankarjevega bataljona napadli in

postrelili 47 Nemcev, pripadnikov elitne policije — skoraj vso patroljo. Ležali so v snegu mrtvi, krvavi in zmrzli, bedni. Mislili so, da so nadljudje, da se jih partizanske krogle ne primejo...

Dražgoška bitka, ki jo je legendarni Cankarjev bataljon pod vodstvom Staneta Žagarja, Jožeta Gregorčiča, Jaka Bernarda in drugih sprejel v začetku januarja 1942 s tisoči Nemcev, je pokazala, da se Slovenci ne damo. Ta boj so vodili trije nemški generali. Izgubili so ga proti delavcem, kmetom in komunistom, ki so vodili odpor. To je bil boj, ki je odjeknil ne le do Bosne in srbskih gozdov. Odjeknil je tudi na zahod,

vse prek oceanov. Pa do Moskve, kjer so zamrznile nemške tankovske divizije. Odjeknil je v srcu slehernega poštenega Slovenca in ga osvestil, da je prišla odločitev.

Po ukazu nemškega SS generala so Nemci v onemoglem besu, ker so izgubili vojaško in politično bitko, pobili vse moške prebivalce vasi Dražgoše, ki so jih zasegli, in zminirali vas, da ni ostal kamen na kamnu. Toda zato niso Gorenjske priključili Tretjemu »rajhu« in tudi selitev Slovencev so odložili na konec vojne.

Samo nekaj dni zatem, sredi januarja 1942, se je v globokem snegu in mrazu Prešernova četa, ki jo je vodil komandir Bokal, spopadla z nemškimi policisti, smučarji, na Lipanskem vrhu. Prešernovci so pokazali, da pesnikova misel živi:

»... Manj strašna noč je v črnem zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužni dnovi ...«

Na poti čez Ovčarijo nas na Štapcah opozori na Triglavski narodni park velik napis

Foto J. Gregori

Vse do Triglava so odmevali rafali. Od jutra do noči, ko je pobočja osvetljeval požar gorečih staj in so Nemci prodrli na vrh grebenov. Hrabri Bokal se je smrtno zadet v prsi z majhno skupino umaknil v steno. V svetli noči se je oziral k vrhu Triglava, k zvezdam, potem pa zdrsnil v prepad za kurirjem Klausom — nekaj sto metrov globoko. Četa se je pod vodstvom Gorjanca Žvana prebila skozi zamete s smučmi na Staro Pokljuko. Partizani Oskar, Triglavski in Smrekar pa so se nekaj dni mimo nemških zased in skozi zamete prebijali čez Pokljuko v Slamnike, h kmetu Matičku, da bi si pozdravili ozeblino. Tam je Matičkov fant Smrekarju z britvijo porezal zmrznjene prste z ozeblin nog ...

Strašne so bile zime v gozdovih pod Triglavom. Težko so vztrajali, kajti Nemci so bili neglede na sneg in vreme stalno na nogah in za njimi. Na vrhu Stola se je četa Cankarjevega bataljona v globokem snegu in mrazu zgrabila z Nemci in se prebila. In kdove koliko je bilo še drugih spopadov?!

Poleti 1942 so nemški policijski generali spet poskusili Gorenjsko očistiti partizanov. Pokalo je po Jelovici, pokalo po Pokljuki in pod vrhom Triglava, na Kredarici. Takrat so uničili štab partizanskega odreda, padel pa je tudi poveljujoči nemški policijski major. Vendar so se partizani takoj vrnili pod Triglav, ko so odtekle nemške napadalne skupine. Odredova patrolja se je povzpela na vrh Triglava in odstranila nemško zastavo.

V letu 1943 so bili boji še pogostejši. Najbolj turobno so odjeknili rafali in minske eksplozije sredi decembra, ko se je obkoljen v Lovčevem hotelu boril na življenje in smrt III. bataljon brigade Franceta Prešerna, pod vodstvom Bohinjca Drena. V ognju in snegu je našlo grozno smrt 79 borcev tega bataljona. V letu, ko je nemški feldmaršal Paulus kapituliral pred Stalingradom, se v gorečem hotelu ni predal

noben slovenski partizan. S smrtjo so borci postali nesmrtni.

Kamor mi seže oko, povsod boji. Celo na ostrih grebenih Krna in Rdečega roba nad Sočo se je v letu 1943 borila slavna Gradnikova brigada. Borbo je vodil namestnik komandanta slovenske vojske, general Jaka Avšič in partizani so Italijanom — alpincom — zadali težke izgube. Ko jim je zmanjkalo municije, so jih partizani pobijali s skalami, ki so jih valili nanje.

Na zahodni strani Triglava so Nemci iz Bovca hoteli prodreti v Lepeno, da bi ogrozili partizanske bolnišnice. Primorski borci pa so jih vrgli nazaj. Le kdo bi pozabil težke borbe na Golobarju, Stolu in v beneških hribih!

Moramo se spomniti še slavne triglavske, kasneje XXXI. divizije in njenih brigad: Gradnikove, Prešernove in Vojkove. Tik pod triglavskim vrhom je odmevala njena himna. Peli smo jo in igrale so jo harmonike, da je odmevalo od skalnatih sten:

»Triglavska smo mi divizija, divizija, ki umika ne pozna, iz naših zbrojev melodija povsod prežene okupatorja ...«

Kdo bi pozabil njene slavne poveljnice, komisarje in mitraljezce, ki so danes legenda! Duleta, Lazarja, Pemca, Metoda, Iztoka in komandante brigad Svaruna, Karla, pa Rudarja, Greifa, Strelo, minerce Marka, Toma in nešteto drugih! Svet pod Triglavom v svojih nedrjih hrani zgodbe o njihovem junaštvu, trpljenju, tveganju in vztrajanju. Škoda, da bodo nekatere teh zgodb o njihovem boju in žrtvovanju, pa tudi o smrti, pozabljene, kakor da bi jih nikoli ne bilo ... Če ne bodo zapisane ...

Na tisoče borcev, aktivistov, internirancev je gradilo Triglav kot naš simbol odpora in narodovega ponosa. Vse od tistega dne, ko je počila prva puška, pa do ure, ko je napočila težko pričakovana svoboda.

Na Ratitovec, na prostrane gozdove Jelovice je padla senca. Od tod se je potegnila naprej v gorovje, kjer se je vse do morja nekdanj boril korpus. Tam, na Ratitovcu, je Svarun z brigado Franceta Prešerna potolkel dele SS divizije Viking, ki je v maščevanju požigala naše zadnje zaselke. Pa Žirovski vrh, kjer se je brigada prebila iz nemških obročev! Spominjam se tudi vosovcev, ki so mrežo majhnih skupin razpredli po vsem ozemlju. Pod Triglavom so redčili izdajalce in gestapovske vrtnjence Jelovčan, Tonček pa Živan in drugi. Držali so se Kidričevih besed, ko je zapisal: »Zapomnite si, da so narodi, ki niso znali odkriti pete kolone in jo zatreti, izgubili svojo svobodo!«

Težke so bile poti in steze kurirjev, niso jih ustavile ne reka ne železnica ne visoka gora. Vse noči so bili na poti, v dežju in snegu in v ofenzivah. Kako bi vodili borbo, če ne bi bilo v vsakem zaselku vseh tistih, ki so pomagali? Kako bi bilo brez bolnišnic? Kdo ve, koliko je bilo ranjencev v Franji in Pavli? Nihče ni pozabil pohoda, ko smo najtežje ranjene, nekatere tudi brez rok in nog, nosili in vozili v slavnem pohodu divizije izpod Triglava skozi Trnovski gozd, prek Javornika v kočevske gozdove?

Zanimivo je, da so borci bojnih enot brigad in odredov, kadar so se zadrževali v gozdovih Pokljuke, v Bohinju ali Trenti, v patroljah obiskovali vrh Triglava. Nekaj teh pohodov je zabeležila tudi zgodovina. Marsikaj pa je utonilo v pozabo. Posebno vzponi v letu 1941 in 1942 niso zabeleženi.

V juniju 1944 je XXXI. divizija prodrla na Gorenjsko. Gradnikova brigada je rušila postojanke v bohinjskem kotu. Načelniku štaba Blažu Ostrovrharju se je porodila misel, da bi ponesli slovensko bojno zastavo na vrh Triglava. Določil je domačina Žvana, bataljonskega komisarja Pavlina in borce Prhavca in Truškovca. Dovolj težav so premagali. V kočah so naleteli na sledove

V oktobru 1944 je pet partizanov, pod vodstvom komisarja Jožeta Rožmana-Petra, ki sta se jim pridružili še aktivistki Vlasta in Tatjana, na Aljaževem stolpu vrh Triglava razvilo slovensko zastavo. Fotografiral Bogo Tavčar, partizan z Bleda, sedaj letalski polkovnik

Nemcev, prečkali so precej plazov, toda vzpeli so se na vrh! Blaž, ki ni bil le hraber poveljnik, marveč tudi ljudski pesnik, pa je deklamiral:

»Pozdravljam te, gora vladar!
V dneh, ko trgamo okove,
prišel sem k tebi na oltar
razpeti prapor misli nove ...«

Bili so to dnevi, ko sta se obe brigadi, Prešernova in Gradnikova, prebijali iz nemških obročev na Jelovici. Umikali sta se ponoči v dežju, vetru prek Črne prsti v tolminske gore. Ko smo se vračali, so na Šibreljski planoti, kjer se je borila Vojkova brigada, goreli zaselki. Dimni stebri so se dvigali v nebo. Takrat so SS policisti ujetim partizanom sekali glave, ubili slepega harmonikarja in žive ljudi metali v plamene.

Avgusta 1944 so se na vrh Triglava povzpeli kulturniki štaba IX. kor-

pusa. Iz Trente jih je povedel in vzpon zabeležil dr. Lev Svetek. Z njim so bili Joco Turk, kurir Jože, aktivistka Tilka in Soški Trentar. Zapisali so, da so vrgli v prepad osovraženi mejni kamen.

20. oktobra sta jugoslovanska vojska in Rdeča armada osvojili Beograd. Jeseniško-bohinjski odred je zmago proslavil s kresovi in mitingi. Milče, komandant odreda, je poslal patroljo, ki jo je vodil bataljonski komisar Jože Rožman-Peter, da razvije slovensko zastavo na vrhu Triglava. Odrednim borcem sta se pridružila še dekleti, članici okrajnega komiteja SKOJ — Angelca Rožič-Vlasta in Ivanka Stare-Tatjana. Skupina je izpolnila svojo nalogo. Bili so edini, ki so to svoje dejanje dokumentirali s fotografijami. Na eni izmed njih stoje v vrsti pri Aljaževem stolpu, na njem pa vihra slovenska zastava.

Na triglavskem ledeniku

Foto T. Svetina

Pogled mi drsi po gorovju in kjerkoli se ustavi, se mi zdrami spomin. Nepozabno dejanje je napravila tudi četa jeseniško-bohinjskega odreda, ki sta jo vodila alpinista Milan Marolt in Andrej Gandhi-More, ko se je z doline Vrat povzpela na skalne višine 2500 metrov visokega Oltarja in se svojim bojnim nalogam nasproti spustila v Martuljek. Bilo je sredi oktobra in sneg je otežkočal že tako tvegani prehod.

Končno je po štirih letih trpljenja in bojov zasijala svoboda. Utihnili so topovi, sovražne vojske so odšle ali bile potolčene in ujete. Ljudje so se vrnili na svoje domove in življenje je znova vzkliklo z novo močjo. Triglava ni več oklepala krivična meja. Prišli so planinci, njegovi ljubitelji, iz gorskega sveta so izruvali krivične mejnike in odstranili žične ovire.

Ljudstvo se je zbralo v Vratih in severna stena Triglava je zažarela v siju raket in bengaličnega ognja. Sam vrh je štrlel mogočno v temino neba in vabil svobodne obiskovalce. Vse je samo preblisk spomina. Kaj drugega se je še dogajalo v tem gorovju in bi morali zapisati? Zdi se mi, da mi vzponi na to goro pomenijo nekaj najlepšega v življenju. Kakor romarji smo hodili vsako leto po nekajkrat na Triglav. Včasih sem šel sam ali pa v družbi. Najlepše in tudi najtežje ure sem preživel v triglavskem skalovju. Bilo je tista leta po vojni, ko sem bil komisar obmejnih enot v Trenti in sem se spoprijateljil z Jožom Čopom. Prav takrat je uresničil svoje življenjske sanje, da je s Pavlo Jesihovo preplezal osrednji triglavski steber. Nas mlade pa je vzel v svojo šolo.

Ni nas učil le plezanja, ampak tudi ljubezni do gora in sočloveka.

Tudi najdaljšo noč v svojem življenju sem preživel v triglavski steni. Z Jožom Čopom, Tonetom in Ivanom Bučarjem, avtorjem romana »Koča na robu«, smo bili v Vratih. Steno je na novo obelil sneg. Joža so filmali, pa sva se z Ivanom sama, da bi se naužila lepote, podala v Zlatorogove police. Zašla sva in se vračala po Slovenski smeri. Tedaj se je njemu utrgal bolvan in zdrsnila sva dvanajst metrov globoko. To noč sem v Triglavu doživel prevrednote nje vseh vrednot. Ivan je podlegel poškodbam, mene so gore zaznamovale, ne pa prestrašile. Čez mesec dni sem bil spet na vrhu Begunjsčice.

Polna tri desetletja je bil usmerjen moj korak v najbolj skrite kotičke in predele Triglava ter njegove sosesčine. Sprijateljil sem se z lovci, gorskimi vodniki — Bohinjci, Trentarji, Kranjskogorci, Mojstrančani in Bovčani. Pa z mnogimi alpinisti gogenjskega kota in Ljubljančani.

Starega samotarja Gabrška, ki ga je zasul plaz v njegovi kaverni pod steno Rdečega roba, po dvajsetih letih samote, ne bom nikoli pozabil in ne njegovih modrosti, ki jih je izražal v skupih besedah. Pa Lojza Rekarja, lovca iz Radovne, ki je dolga leta nosil težke tovore skozi plazovito Krmo do Staničeve kočice. Ali pa Hanza Vertlja, trentarskega lovca, pionirja mnogih gorskih poti, posebno tiste skozi severno steno Mojstrovke in Prisojnika. Kdo bi pozabil trentarske Zlatorogove lovce! Z njimi smo lovili gamse. To so bili Komac, Tožbar, Kravanja, Zorš, Ciril Bradaška. Pa Janez Polda — parti-

zan Smuk na mojstranški strani Triglava.

Nepozaben pa je bil tisti dan, ko smo z Ivanom Fabjanom, direktorjem triglavskega gojitvenega lovišča, in lovcem Klemenom Rabičem šli na triglavski vrh s Kredarice, v družbi s psom jazbečarjem. Turisti, ki so nas srečavali, so preprokovali, da se bo pes ubil. Toda, Klemenov pes je bil tako vaje gamsov in skal, da je prišel na vrh Triglava v skokih mimo vseh klinov tako urno, da mu ni bilo treba pomagati, niti ne na ta način, da bi ga lastnik držal za rep.

Mnogo imam prijateljev, s katerimi sem se srečal pod severno steno Triglava, na vrhu ali na Kredarici. Z Janezom Jerovškom, poznanim sociologom, me je sprijateljila triglavska stena, pa z Marjanom Perkom in njegovim bratom Nejčetom ter z Emilom Herlecom prav tako. Da ne govorim o gorskih reševalcih Jeseničanih in Ljubljančanih, s katerimi sem se sprijateljil na tečajih. Preveč jih je, da bi jih našteval, toda vsakega sem vesel, kjerkoli ga srečam.

Če odmislim vse te žive spomine, se večkrat vprašam, kaj nas žene v gore? Živimo v norem in surovem času. Navzkrižja človeških interesov in neznanih sil se poglabljajo do vseh skrajnosti. Vztrajno drsimo na rob obstoja človeštva in katastrofe. Da bi lažje prenašali breme življenja, se zatekamo v gozd in na gore. Tja, kjer se nam zdi, da se je na belih konicah v bližini oblakov in zvezd ustavil čas in se začenja neskončnost. Nas mar vleče začudenje? Tu spoznanje obstane takó, kakor življenje bilk in lišajev oledenih na nedostopnih višinah. Spoznamo, da sta na čelu veselja smrt in življenje zapisana z enako velikimi črkami.

Smrt, zadnja skrivnost, ki se ji v dno približujemo in je nikdar ne spoznamo. Zato se ji tudi z vso življenjsko voljo upiramo. Če je člo-

vek rojen za smrt, mora toliko bolj ljubiti življenje. Gora pa nas uči ljubiti življenje. Življenju je treba vrniti vse, kar nam je posodilo. Eno samo življenje nam je dano in še to prazno. Od vsakega posameznika je odvisno, s čim ga bo napolnil. Potovanja v prostranstvo gozdov, rek in gora pa pomenijo iskanje praznovorov sveta in s tem tudi samega sebe.

Gore človeku približajo prabistvo stvari. Na meji, kjer se spoznanje ustavlja, doživlja smisel svoje ničevosti in veličine. In tudi spoznanje, da se mora človek boriti za vsako stopinjo, ki vodi naprej. Ne le z ljudmi in naravo. Tudi s samim seboj. V tem boju prehajati iz nižjih principov življenja v višje. To daje voljo do moči. Komu se gora upira? Samo tistemu, ki hoče doseči njen vrh.

Narava je neskončna lepota. Skrivnost, ki jo je treba doumeti in znova odkrivati, vedno na drug način. Lepota pa je izvor ljubezni in ljubezen je gon, ki premaguje smrt. Iskanje novih vrednot pa je pramik človekove radovednosti, ne samo pot med dobrim in zlim.

Če oblikujemo svoj značaj v spopadu z ljudmi, tedaj najdemo jedro duše v samoti. Tu je smisel svobode in odgovornosti.

Želja po samoti je bila osnovni motiv za moja gorska popotovanja. In ne le mojih. Tudi mnogih mojih prijateljev. Toda to ni nikoli osamljenost. V naravo sem se zatekal v vseh letnih časih. Podnevi in ponoči. Na meji smrti sem se naučil spoznati in ljubiti vsako življenje. Gore so mi približale prabistvo stvari. Gore so neustavljivo vabljive. Od stene vodi pot k drugi steni in z vrha kaže pot naprej le k novim vrhovom. Treba je kultivirati boj. Ne le gora, tudi dežela je nepremagljiva. Plezanje nam je le sredstvo za potrditev svojih moči, sposobnosti in poguma. Močan je le tisti, ki ga potrdi preizkušnja. Vendar ne živimo le od dejanj. Potrebujemo tudi sanje. Gora, gozd in

pokrajina so vrelci neizčrpne fantazije. Ta je zarodek umetnosti, tiste lastnosti duha, ki razstavlja svet in sestavlja vedno novega, kot lepoto in z njo podaljšuje človeka v večnost.

Gore so beg v svobodo, pot k izvorom stvari. Toda, to ni beg iz strahu.

Je le iskanje moči, da se vračamo tja, kjer je treba izvojevati prostor novemu človeku. Nam planincem in lovcem so gore sredstvo, kako bi napravili človeka boljšega in drugačnega od tistega, ki ga poraja sodobna industrijska mizerija. Tu je odprta pot v zdravo družbo.

V TRIGLAVOVI SOSEŠČINI

Lovska družina Bovec naselila – kozoroge

J. K.

Sredogorsko in visokogorsko lovišče LD Bovec se razprostira na severozahodni strani Julijcev, na desnem bregu reke Soče, s pomembnejšimi revirji v dolini Bavšice. Lovišče meri okrog 13 000 ha in na zahodni strani z Rombonom, kanin-skim pogorjem ter Stolum meji na Italijo. Lovišče je na območju občine

Tolmin, lovske družina Bovec pa v sklopu Zveze lovskih družin Gorica. Nekako pred 10 leti se je v lovišču pojavil par kozorogov in tu ostal vse do danes. Lovci so tadva kozoroga vsa leta budno čuvali in opazovali. Žal koza ni nikdar imela mladiča. Ta par kozorogov je sedaj star približno 15 let.

Vodstvo lovske družine se je že pred leti odločilo, da nabavi še nekaj kozorogov in jih doda temu paru. Leta 1975 je LD Bovec s posredovanjem Lovske zveze Slovenije dobila dva kozoroga, kozo in kozla, ki so ju pripeljali iz Italije, iz nacionalnega parka Gran Paradiso, skupno s kozorogi za lovišče Triglav. Koza je

bila visoko breja in je žal kmalu po izpustu zvrгла, nato pa še sama poginila. Dr. Vittorio Peracino, veterinarski inšpektor parka Gran Paradiso, si je lovišče LD Bovec tudi osebno ogledal in ugotovil, da ima odlične pogoje za naselitev in razmnožitev alpskega kozoroga. Omenjeni par kozorogov je LD dobila v zamenjavo za srnjad. Kljub prizadevanjem pa je tropič treh kozorogov — dveh kozlov in koze — še nadalje ostal brez naraščaja.

Po treh letih je Lovski družini Bovec kljub različnim težavam in oviram, z nesebično pomočjo Lovske zveze Slovenije in ZLD Gorica kakor tudi z osebnim prizadevanjem lovskega svetnika Veljka Varičaka, uspelo nabaviti v Švici 6 kozorogov. Nakup so omogočili dobri odnosi med Lovsko zvezo Slovenije in švicarsko zvezno upravo za lov in ribolov, ki jo vodi Carl Desax, in s sodelovanjem polkovnika E. Schmidta, ki vodi lovstvo v kantonu Vallis. Oba imenovana sta tudi titularna člana Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC).

Kozoroge, 3 kozle in 3 koze, so člani LD Bovec prevzeli junija letos v Sittenu v Švici in jih s tovornjakom pripeljali v svoje lovišče. Vsi kozorogi so bili v odlični kondiciji in nobeden ni star nad 4 leta, kar je bila tudi zahteva LD Bovec. Mlada žival se namreč laže prilagodi novim življenjskim pogojem ter bolje tudi prenese transport. Živali so že v Švici markirali s plastičnimi ušesnimi markicami, na katerih so vtisnjene navedene številke oziroma števila:

3264 — koza, stara 2 leti
3274 — koza, stara 3 leta
3273 — koza, stara 4 leta
3270 — kozel, star 3 leta
3271 — kozel, star 3 leta
3276 — kozel, star 4 leta

Slika na strani 137, foto J. Kozina:
Prenos najmočnejšega kozoroga-kozla

Slike na strani 138, foto L. Šuler:
Zgoraj levo: Kamion je pripeljal kozoroge iz Švice v Bavšico v lesenih zabojih

Zgoraj: Tudi Lovro Šuler, član izvrš. odbora LZS, je sodeloval pri prenosu
Levo: Vseh 6 kozorogov na poti v svoje novo domovanje

Živali so bile pred in po transportu veterinarsko pregledane. Zadnji del poti do obore v lovišču so kozoroge prenesli člani lovske družine na svojih ramenih, saj jih v zabojih zaradi strmega terena niso mogli.

Kozorogom so zavezali oči, da so se umirili. Najnemirnejše živali pa so privezali tudi za rogove. Zraven nosača s takim kozorogom je šel spremljevalec, ki je držal za jermen, da kozorog z rogovi ne bi udaril oziroma poškodoval lovca nosača. Vsak kozorog je pri prenašanju imel seveda tudi zvezane noge z mehkim povojem. Celoten transport oziroma prenos so živali dobro prestale. Trop bodo stalno nadzorovali in pričakujejo, da se bo nova kozorožja kolonija dobro razvijala.

LD Bovec namerava v bodoče kozoroge še dokupiti. Prav tako iz Švice, saj so s pristojnimi švicarskimi lovskimi organi vzpostavljeni dobri odnosi. Zvezni lovski inšpektor Carl Desax in polkovnik E. Schmid bosta še letos obiskala lovišče LD Bovec, da neposredno spoznata okolje ter druge pogoje za gojitev kozorogov na tem področju. Obiskala bosta tudi lovišče Zavoda za gojitev divjadi Kozorog in zgornjo Savinjsko dolino, kjer ZLD Celje želi naseliti kozoroge.

Na celotnem Bovškem in Tolminskem so sedaj kozorogi z odlokom republiškega sekretariata za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano popolnoma zaščiteni, na površini ca. 60 000 ha. Upajo, da bo k takšni zaščiti pristopil tudi Zavod za gojitev divjadi Triglav. ZLD Gorica je o gojitvi kozorogov obvestila tudi pristojne organe na italijanski strani in jih zaprosila za sodelovanje pri zaščiti te divjadi, kar so ji že zagotovili.

Nova naselitev vsake divjadi, še zlasti kozorogov, mora biti rezultat temeljite strokovne presoje vseh faktorjev okolja. Lovcem in vsem drugim, ki se s tem ukvarjajo, pa mora biti glavni cilj: obogatitev na-

rave, ne da bi pričakovali osebno korist, saj ob skromnem letnem prirastku pri tej divjadi ni misliti na odstrel nekaj desetletij.

LD Bovec je tako prva lovška družina na Slovenskem, ki je naselila

alpskega kozoroga v svojem lovišču. S tem je dala pobudo tudi drugim lovskim družinam, ki imajo pogoje, da namenijo več pozornosti razširitvi te mogočne avtohtone divjadi v naših Alpah.

Triglavski lovec piše ...

Franc Lipovec

Letos mineva 200 let, odkar so štirje Bohinjci, med njimi tudi lovec, prišli kot prvi vrh Triglava. Tudi mene veže nešteto spominov na našo najvišjo goro, saj sem bil na njenem vrhu stošedeminpetdesetkrat. Razen tega sem kot poklicni lovec dolgo služboval v okrilju Triglava — v triglavskem gojitenem lovišču. Bil sem sedem let lovski čuvaj v dolini Krme in osem let v revirju Klek, kjer so po starih vražah v davnih časih domovale čarovnice. Kaj vse sem doživel na Triglavu in v njegovi sosesčini, bi bilo težko zajeti v debelo knjigo. Sicer pa nisem pisatelj, da bi to lahko storil. Na pobudo svojih lovskih tovarišev pa sem le prijel za pero in si ob triglavskem jubileju dovolil za bralce naše lepe revije napisati dva kratka prispevka.

V objemu snežnega plazu

Ceste po dolini Radovne takrat niso plužili, zato sem v zimskem času zelo redko odhajal domov. Pač pa sem šel vsak mesec skoraj gotovo dvakrat obiskat vremenoslovce (meteorologe) na Kredarico. Bili smo si dobri (pusto)-lovski prijatelji. Tudi kadar je moral kak »vremenar« v dolino, sem ga navadno spremljal nazaj in mu pomagal nositi. Če pa je bilo treba nesti kaj več, je šel z nama še tovariš P., ki je bil zadolžen za oskrbo meteorologov na Kredarici.

Pozimi je bilo navadno v dolini Krme in naprej proti Kredarici veliko snega. Večkrat so v Krmo drveli veliki snežni

plazovi. Najnevarnejša za plazove pa so bila strma, gladka travnata pobočja Rži in Kalvarije, pod katerima je vodila naša pot.

Če sneg prerežeš s svojo hojo v strmini, se pod teboj zelo rada odtrga gmota snega, ki potegne za seboj še plasti nad teboj in te lahko odnesejo ter pokopljejo za vedno.

Zimskega dne sem po tej poti gazil sneg skupaj z vremenoslovцем Francotom Ivačičem, ki je sedaj že pokojni. Rekel je, da mora v službo na Kredarico, četudi je močno deževalo. Z nama je šel tudi nosač s konjem. Toda pri garažah v Krmi se je obrnil in rekel, da v takem vremenu ne bo tvegala do Kredarice. Toda Ivačič je bil vesten človek, s čutom velike odgovornosti do svojega težkega poklica. »Če ne gre nihče z menoj, grem sam!« je rekel odločno. Seveda ga nisem mogel pustiti samega.

Dež se je sprevergel v moker, težak sneg. Metež je bil vedno gostejši in snežna plast pod nogami vedno debelejša. Vse teže sva gazila. Zvečer sva prišla do Zgornje Krme, mokra kakor cucka. K sreči sem imel s seboj tudi ključ lovske kočice v Zg. Krmi. V kočici sva prenočila in se delno posušila.

Mrzel veter je težak južni sneg spremenil v pršič. Zjutraj so ga sipali nizki oblaki kakor skozi rešeto in sito. Pregovarjal sem Ivačiča, da bi počakala v kočici, dokler se vreme ne unese. A nič ni pomagalo. »Služba je prva,« je zopet rekel odločno. Tako sva nadaljevala pot.

Ko sva prišla pod Rž, se je visoko nad

Tropič gamsov na peščenem plazu pod steno

Foto K. Mlinar

nama dvignila bela zavesa — grozeči pajčolan smrti. Takoj sem vedel, kaj to pomeni. »Prav hitro bo plaz tukaj,« sem rekel. »Ali misliš?« je začudeno vprašal Ivačič.

Medtem je že divje hrumenje napolnilo dolino, ko da se trese ves svet. Oba sva skočila: on navzdol, jaz počez. Ogromna snežna gmota pod nama pa se je že premikala kakor reka. Kmalu sem bil pod snegom. Ker sem imel pelerino in puško, sem bil zelo neokreten. Vendar toliko priseben, da sem začel mahati z rokama in nogama, kakor da plavam. K sreči mi je pelerina zakrila obraz, da mi snežni puh ni zamašil dihal. Ko me je deroči plaz nesel s seboj, sem mislil na tovariša, kje da je zasut, saj se je glavni snežni tok usmeril prav za njim.

V dolini se je beli veletok, v onemoglem besu hropeč in opletajoč kakor ranjen zmaj, ustavljal. Imel sem srečo: skobacal sem se iz plazu. Toda, kaj je z Ivačičem? Gledam in gledam naokrog iz kadečega se snežnega puha in — o, čudež — Ivačiča zagledam vrh kotanje. Tam je stal kakor sneženi mož. Tesno sva se objela, čila in zdrava, le strah nama je zlezal v kosti. Ko sva prišla na Kredarico, sta naju bila Ivačičeva sodelavca zelo vesela; postregla sta nama tudi s toplo pijačo in jedačo. Tudi onadva sta bila v velikih skrbah za tovariša, ki je bil sicer vedno izredno točen, sedaj ga pa ni bilo v dogovorjenem času.

Ostal sem toliko časa pri »vremenarjih«, da je metež ponehal. Potem sem se spustil nazaj v Zgornjo Krmo h

gamsjim krmiščem. Malo hrane je bilo še v njih. Zopet sem jih napolnil. Hrano zanje so mi že jeseni nanosili nosači s konji, gredoč na Kredarico, ko so meteorologe tam gori preskrbovali za zimo. Ker sem pomagal jaz »vremenarjem«, so tudi oni pomagali meni in zaupani mi divjadi.

Slabo gamsku ob mačehi

Kot poklicni lovec sem imel največ priložnosti opazovati gamse. Ko koza po-leže mladiča, ga hitro pelje v rušje v

dolini, da ga tam skrije pred orlom. Na golem robu, na skali ga orel namreč veliko lažje odnese, ker lahko napade v zagonu.

Konec junija pa mati-koza že nudi mladiču tudi priložnost, da se igra. Ena izmed gamsjih iger je dričanje po snežnem plazu. Koza pripelje mladiča (enega ali dva) na sneženo pobočje, kjer se pod njenim nadzorstvom driča po zadnjici, kakor smo se nekdanji otroci. Toda nam so se strgale hlače, gamsja »irhovina« je pa trpežnejša. Na tako sankališče pripelje tudi več koz svoje mladiče. Toda gamski niso zadovoljni le z nekaj vožnjami po zadnji plati. Včasih se dričajo po plazu navzdol tudi celo uro. Po programu, ki ga »naredi« mati-koza, to dričanje v večjem obsegu traja le nekaj dni. Sicer se mladi gamsi takó dričajo še ob drugih priložnostih, a v spremstvu matere zelo redko.

Zakaj to dričanje? Kakor se človeški otrok pri igri tudi uči, prav tako se gamsji mladič. Pri takšni igri mora že pokazati dokajšnjo sposobnost oziroma si jo s tako igro pridobi. Bolje je, da

Gamsek

Foto F. Gyuran

zadene z glavo v ne preveč trd sneg, kakor v skalo!

Po igri na plazu mati-koza šele pelje mladiča v strmo skalovje k nadaljnjim vajam.

Pod zadnjo dolino v Zg. Radovni sem opazoval gamsji kozi, vsako s svojim mladičem. Obe sta bili dobri, skrbni materi. Obe sta hodili v star čebelnjak, ki ga je tam pod skalo zgradil pred leti stari Gogala. Panjev s čebelami pa potem v njem ni bilo več. Kmalu sem ugotovil, da hodita nad seno, natlačeno v čebelnjaku pod streho.

Pozno jeseni, ko so se gorski vrhovi že belili v snegu, po dolinah pa so še razsajale nevihte in plohe, sem opazil, da k čebelnjaku prihaja le ena koza, a z dvema mladičema. Takoj sem vedel, da je ene izmed koz zmanjkalo in da je druga koza prevzela njenega mladiča. Ne, ni ga prevzela, sam se je zatekel k njej, da bi ga vodila, varovala. Toda... Dan za dnem sem opa-

zoval kozo z mladičema. Gamsek-sirota je bil revček, da se mi je smilil v dno srca.

Vsakič, ko sta koza in njen mladič jedla v čebelnjaku, je moral gamsek-sirota čakati zunaj, četudi je žvižgala burja, četudi je treskal grom in lilo iz oblakov. Če je sirota hotel k senu, ga je koza mačehovsko nagnala, sunila z rog-lji. Kaj šele, da bi ga podojila!

Dan za dnem je osiroteli gamsek poležaval v peščenem plazu in nekega dne je tam za vedno obležal. Solze so mi prišle v oči, ko sem ga pogladil po okrvavljeni glavici. Ubil ga je kamen, ki ga je v plazu sprožila nevihta. To se rado zgodi otroku brez matere, ki je ne more nadomestiti nobena mačeha! Kasneje sem našel še njegovo mater-kozo, ki jo je prav tako ubil sproženi kamen.

Sicer sem pa doživel več podobnih primerov, ki so me prepričali, da je gamsja mačeha med najslabšimi.

jano krošnjo močnega drevesa, še bolje dveh ali več dreves ali drevesa v kombinaciji s stebri. (Slika 7.)

Na vejo, kjer smo si zamislili prežo, prislonimo drogova za lestev. Namestitev drogov naj bo dovolj natančna, tako da narejene lestve pozneje ne bo treba premikati in bodo klini lestve ostali nerazmajani. Kline pribijamo od spodaj navzgor. (Slika 8.) Tako brez večjega napora pridemo po lestvi v krošnjo visokodebelnega drevesa, kjer izdelamo konstrukcijo odra ali poda in sedeža (pri odprti preži) oziroma celotno ogrodje (pri zaprti preži).

Zaprti obršnjak izven gozda je treba postaviti na lesene stebre. Za višje obršnjake so potrebni močnejši, težji stebri, ki jih postavimo z manj napora s pomočjo trinožnega nosilca iz drogov. Drogove spnemo z verigo in nanjo obesimo navadni ali večdelni škripec. (Slika 9.) Z nekaj spretnosti tudi težje lesene stebre lahko postavita le dva moža. Opre, s katerimi opremo stebre, odstranimo, ko smo izdelali navzkrižno povezavo vseh stebrov. Nato pribijemo nosilce drogov, da s tem ohranimo njihovo trdnost in trajnost.

V nosilce zabijemo brez škode zaporedno več žeblov, ki zagotove potrebno nosilnost. Več načinov je, kako pribijemo v večjih višinah potrebne nosilce. Lahko imamo pomožno lestev ali pa na nosilne drogove pribijemo (začasno) prečke, ki nam služijo kot lestev. Ali pa namestimo etažno ploščad, ki omogoči, da varno izdelamo obršnjakov oder. Oder izdelamo iz okroglic ali obdelanega lesa tolikšne debeline, da se ne upogiba. Zatem postavimo nosilne drogove sten in strehe. Rante namestimo v ustrezni višini tudi za opazovalne line. Streho izdelamo, preden pribijemo steno. Če nimamo obdelanega lesa, uporabimo za stene prav tako okroglice, ki jih znotraj obložimo z ustreznim materialom.

Preže

(Nadaljevanje in konec)

Ciril Pogačar

Način gradnje. Za maskirne stene spletemo lesu iz v bližini narezanih vej, koruzne ali žitne slame, ločja ipd. To storimo tako, da v tla zabijemo bolj ali manj visoke količe, v primerni razdalji enega od drugega in v potrebno dolgi vrsti ali polkrogu. Med te količe navzkrižno spletemo steno. Ob robovih na koncih to steno — lesu — še posebej prepletamo počez, da je trdnejša. Lesu za vrata ali lesu za streho s količi vred izrujemo in namestimo na ustrezno mesto. Predvsem kôče zgradimo tako, da čim manj izstopajo iz okolice. Za trajne, večletne kôče uporabimo trdnejši material, da jih ne podre že prvi sneg.

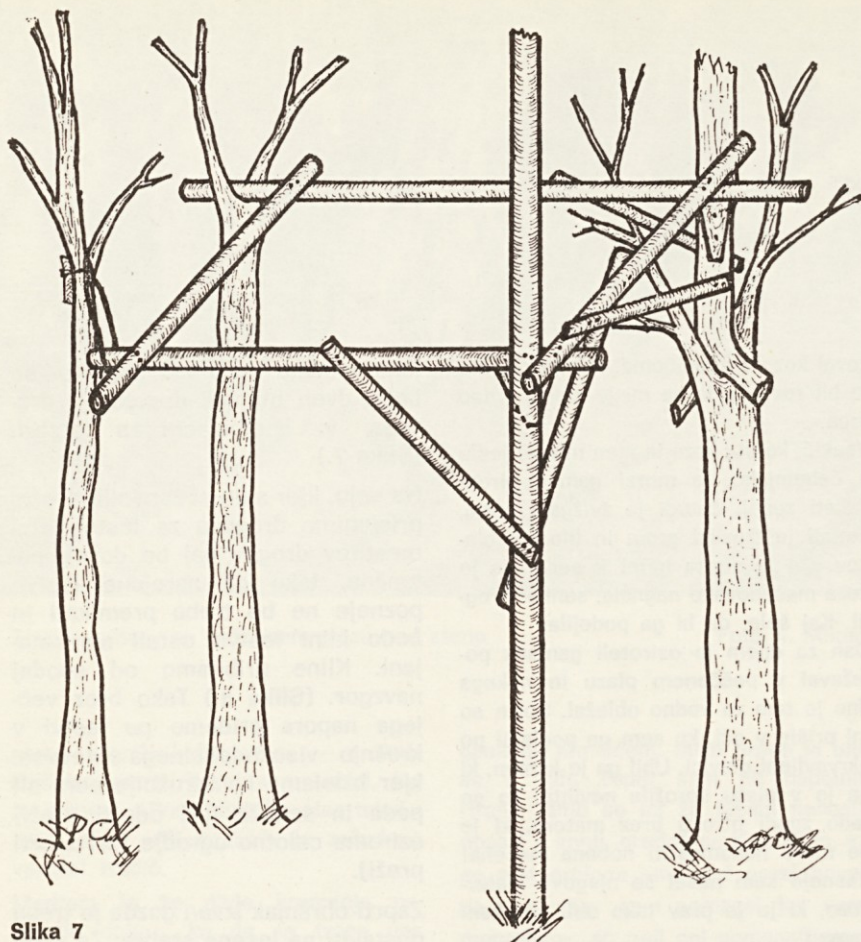
Za opazovanje orlov in drugih previdnih ptic moramo zgraditi koč vsaj mesec pred gnezditvijo. Grad-

nja koča v času valjenja bi bila neodgovorno početje, saj bi ptice zaradi tega lahko zapustile gnezdo. Če pa bi v izjemnih okoliščinah morali koč zgraditi v času valjenja, tedaj to storimo ponoči. Delo pa moramo končati vsaj pol ure pred zoro. Visoko prežo, namenjeno za opazovanje ponočnjakov, pa gradimo podnevi.

Na mirni vodi in kjer ni velikih razlik v stanju vode, lahko naredimo kôč na kolišču. Taka preža je v množem podobna obršnjaku. Za koč na vodi lahko uporabimo tudi splav ali čoln.

Sestavni del visoke preže — obršnjaka je tudi lestev, po kateri pridemo do odra. Zabijanje klinov v drevesna debela ni dovoljeno.

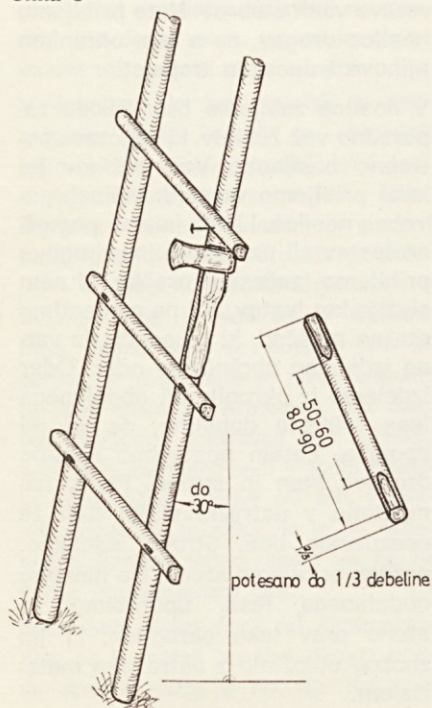
Za namestitev preže na ustrezno višino je zelo dobro vključiti razve-

Slika 7

Okroglice ali deske za stene pribijamo (navpično) tako, da pričnemo s pritrdjevanjem le-teh pri desnem podboju bodočih vrat (na svoji levi strani), če smo desničarji, ali obrat-

Slika 8

no, če smo levičarji, vse naokoli do drugega podboja. K odru pritrdimo v potrebnem nagibu, ca. 30° od navpičnice, in pri tleh v medsebojni razdalji ca. 80 cm, z zoženjem proti vrhu, dva drogova za lestev. Da se klini lestve pri pribijanju k drogova ne razkoljejo, nažagamo nekaj daljše. Ko pa se pribiti klini dobro osuše, jih lahko skrajšamo, prižagamo. Drogova in kline očistimo lubja in grč, tako da je celotna lestev gladka.

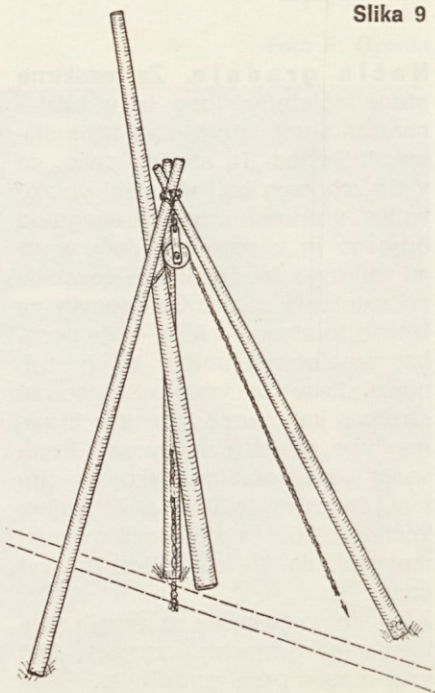
Vse lesene dele visoke preže — obršnjaka pred montiranjem impregniramo, še preden jih pribijemo, ker so prav špranje (reže) spojenih delov zatočišče mrčesa in vanje se nabirata vlaga in plesen kar povzroča propadanje. Za premaz uporabimo sandolin, katran, tudi staro prežgano motorno olje ni slabo. Čoke, ki jih zabijemo v zemljo za temelj, pa je najbolje pred tem nekoliko ožgati. Načrtna zaporednost del omogoča varnost pri gradnji in zagotavlja boljšo kakovost objekta. Posebno pozornost namenimo obliki in usidranju nosilnih stebrov visoke preže. Poleg trdnosti materiala za stebre moramo upoštevati tudi trdnost tal, obremenitev (za koliko

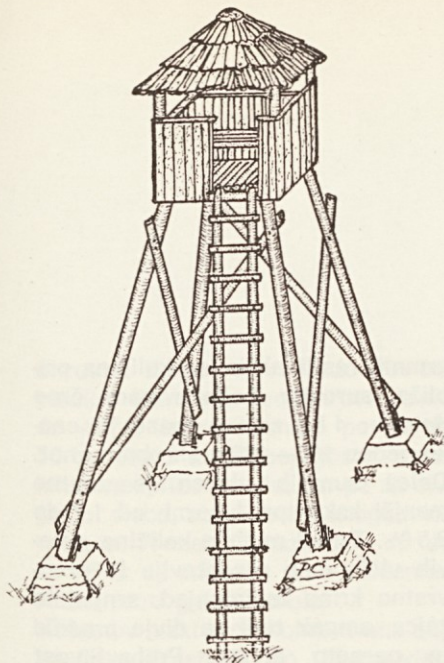
oseb) in zagotoviti zadostno trdnost proti vetru.

Kjer imamo dovolj prostora na tleh, postavimo stebre močno nagnjene navznoter in jih s predalčnimi vezmi trdno povežemo. Kadar pa ni dovolj prostora (na obdelovalni površini) in na odvetrnem kraju, tedaj stebre postavimo skoraj navpično in jih prav tako predalčno povežemo, vendar jih moramo trdneje usidrati.

Posebno usidranje zahtevajo mehka tla, za kar pa je treba več dela. Kjer ni mogoče zagotoviti dovolj trdnega temelja s sredstvi, ki jih imamo na voljo, tam zgradimo čim manjši obršnjak, ob katerem sunki vetra zaradi majhnih površin nimajo tolikšne moči. Obršnjak naj bo po možnosti obrnjen tako, da pogost močnejši veter ne zadeva neposredno v steno obršnjaka, ampak v njegov vogal, da se na ta način moč vetra ublaži. Takšni obršnjaki naj imajo ravno streho in maskirno steno le od sedeža navzgor ali le navzdol.

Slika 9

Slika 10

Stebre je najbolje pritrditi z železnimi vezmi na temelje iz kamna, betona ali lesa, odpornega proti gnitju (hrast, kostanj, akacija itd.), ki so usidrani v tleh. (Slika 10.)

Za nosilne stebre in zlasti lestev ne uporabljamo kovin. Čeprav so trpežnejše in trdnjše, pa lovcu morejo povzročiti velike nevšečnosti in kazijo naravo. V mrazu ob dotiku s kovino prežarju primrznejo rokavice ali celo koža njegove roke. Ob trku s trdimi predmeti kovinska lestev povzroča tudi zven, ki plaši divjad. In ob neurju kovinski stebri in lestev verjetno pritegnejo strela.

Poleg vrvi in škripca, ki omogočata lažje postavljanje preže, so potrebne tudi priročne sekire za obsekavanje, lupljenje lesa in zabijanje žeblov ter manjša žaga na locen z rezilom dolžine vsaj 60 cm. Potreben je material za streho, za zvočno in toplotno izolacijo sten, žebli velikosti 6, 8, 10, 14 in tudi 16 cm, nekaj pocinkane žice, debeline 4 do 5 mm, po možnosti nekaj nekovinskih tečajev ali usnjenih trakov in še drugo po lastni presoji za opremo notranjosti.

Lopute iz desk, drsne žlebove in lesene kljuke za obešalnike izdelamo že doma. Gumijasta obloga je dobra, vendar mrzla, zato je ne uporabljamo za naslone. Sicer pa imamo danes bogato izbiro umetnih mas (stiropor, tapisom in podobni izdelki), ki imenitno služijo za izolacijo, za sedeže in za naslone. Krpe plaščev avtomobilskih koles so za vložitev med stične ploskve,

da ob pregibanju preža ne škriplje. Če ni na razpolago drugega za streho, si pomagamo z večjimi ploščami smrekovega lubja (čreslovina), ki vsaj za nekaj časa služijo za streho.

Za večje in solidno grajene preže je potreben natančen načrt!

V nekaterih loviščih pa kot preže postavljajo kar dele avtomobilskih karoserij. Tako in podobno navlako je treba brezpogojno odstraniti iz naših gozdov in logov! To ne kvari le naravnega okolja, temveč tudi dokazuje nekulturnost lovcev.

Tudi pri izdelavi preže se lahko pripeti nesreča. Zato moramo biti vedno previdni in dovolj zavarovani. Upoštevati je treba predpise varnosti pri delu (npr. gozdnih, gradbenih delavcev). Obvezno moramo imeti s seboj vrv, kakršne imajo alpinisti ali kmetje za povezovanje sena na vozu. Z vrvjo navežemo vsakogar,

ki dela oder ali na odru, vse dotlej, dokler ni narejen in tudi že ograjen. Za nesrečo je kazensko in odškodninsko odgovoren vodja! Prav je, če smo nezgodno zavarovani, skupinsko ali kot posamezniki.

Zaključek. Rzaprava o prežah sem napisal na podlagi izkušenj v svoji dolgoletni lovski praksi in izkušenj v mladosti, ko sta mi bila mentorja lovška čuvaja Maks Šimenc in Lojze Vrhovnik.

Prelital sem tudi Naš lov, Slovenski lovski priročnik, lovski priročnik, ki ga uporabljajo srbski lovci, in razne nemške ter druge knjige.

Prav gotovo naši lovci poznajo še drugačne rešitve za gradnjo obršnjakov in prež sploh. Vendar naj nakazano služi za osnovo, zlasti tistim, ki še nimajo izkušenj pri gradnji lovskih naprav te vrste, niti jim ni znano, zakaj takó in ne drugače.

Krmni ohrovt v prehrani divjadi

(Skrajšani prevod)

Karlo Šoštarič

Krmni ohrovt (*Brassica oleracea acephala* DC) je zelo obetavna rastlina, ki se v svetu zelo hitro širi zaradi svoje velike krmne vrednosti. Pridelovanje krmnega ohrovt se je naglo razširilo na Hrvaškem in v Sloveniji. Površina pod krmnim ohrovtom je v Hrvaški narasla od 12 ha v letu 1971 na okoli 4000 ha v letu 1977.

Pri nas so krmni ohrovt do nedavna skoraj izključno uporabljali za krmljenje domačih živali, največ za govedo. Izkušnje pa so pokazale njegovo veliko krmno vrednost tudi za divjad, zlasti v času, ko ni druge zelene hrane. Zato bomo prikazali njegovo vsestransko uporabnost in hranilno vrednost za rastlinojedo in vsejedo divjad. Naše izkušnje na

podlagi večletnih raziskav se sicer nanašajo na uporabnost krmnega ohrovt v kmetijstvu, vendar pa se njegova vrednost lahko v enaki meri aplicira za divjad, predvsem za izboljšanje prehrane v zimskem času. Prehrana s krmnim ohrovtom je najcenejša že zaradi tega, ker daje izmed vseh krmnih rastlin največji pridelek, divjad se hrani z njim neposredno in s tem odpadejo stroški spravila. Za popoln uspeh krmnega ohrovt pri lovskem gospodarjenju pa bodo potrebni še nadaljnji poskusi, predvsem pri iskanju najodpornjših sort proti mrazu, najprimernejšega časa setve, načinov zaščite pred prezgodnjo pašo in pred preveliko dnevno potrošnjo. Pri intenzivnem kmetijskem pridelo-

Visokostebelni krmni ohrovt »zeleni angeliter« je najplodnejša sorta

vanju daje krmni ohrovt znatno večji pridelek kot druge krmne rastline. Odvisno pa je od sorte, časa setve, tal, gnojenja in oskrbe po setvi. Pridelki na severnem Hrvatskem so večji kakor v zahodni Evropi. Najplodnejša sorta »zeleni angeliter« daje pri intenzivnem gnojenju in agrotehniki takele pridelke:

Čas setve	Pridelek zelene mase na ha v q
marec—april	1000—1400
maj	800—1200
prva polovica junija	400— 800
Presajanje:	
junij	700—1000
prva polovica julija	350— 700

Za zimsko prehrano je boljša kasnejša setev — maj do srede junija in presajanje v prvi polovici julija. Čeprav je manjši pridelek, je boljša kakovost, zaradi več listja in proteinov. Tudi zraste nižji in ga bolj brez škode pokrije snež ter je pred mrazom bolje zavarovan.

Hranilna vrednost

Krmni ohrovt za divjad nima le velike hranilne vrednosti, ampak je tudi edina zelena hrana v času, ko

ni druge zelene krme. Zelena hrana ima veliko prednost pred suho, ker je lažje prebavljiva in vsebuje več vitaminov, aoksina, lipoida in drugih snovi. Seno, slama in koruznica se po hranilni vrednosti in prebavljivosti ne morejo meriti z zeleno krmo, najmanj pa s krmnim ohrovtom. S setvijo krmnega ohrovt omogočamo divjadi, da se v pozni jeseni in pretežnem delu zime hrani z zelo kakovostno zeleno krmo. Pod snegom krmni ohrovt ne zmrzne tudi pri najnižjih temperaturah. A če nastopi hud mraz, preden zapade sneg, ohrovt zmrzne. Deli, ki molijo iz snega, sicer zmrznejo, toda divjad ima še vedno na voljo rastline pod snegom, ki jih sproti odkopava.

Krmni ohrovt se deli na več varietet, ki se po količini listja in hranilni vrednosti med seboj znatno razlikujejo. Listnate sorte se odlikujejo z mnogimi odstotki prebavljivih beljakovin, stebelaste sorte pa z več škroba.

Po naših raziskavah (Šošarić, Kurjaković, Štafa, Martinović) visokostebelne sorte, kakor »zeleni angeliter«, vsebujejo v zeleni masi 1,4 do 2,3 % prebavljivih beljakovin, listnate sorte pa 1,6 do 2,5 %. To je več kakor v drugih neleguminoznih

krmnih rastlinah in se količina približa surovim beljakovinam črne detelje; 1 kg zelene mase je enakovreden 100—120 g škrobnih enot. Delež surovih vlaken je znatno manjši kakor pri lucerni, od 1,7 do 3,5 %. Zaradi majhne količine surovih vlaken ne predstavlja le prvovrstno krmo za jelenjad, srnjad in zajca, ampak tudi za divje prašiče in pernatu divjad. Prebavljivost ohrovt je veliko večja kot posušenih krmnih rastlin; po naših podatkih se za govedo giblje od 79 do 88 %. Prebavljivost mlade lucerne je za primerjavo 63 do 67 %, slabega sena pa le 30 do 50 %. Vsebina skupnih sladkornih snovi je pri krmnem ohrovtu izredno velika, zato ga živina rada je. Po naših analizah variira od 3,3 do 7,9 %. Visokostebelne sorte vsebujejo več sladkorja kakor nizke listnate. Biološka vrednost beljakovin krmnega ohrovt je večja kakor lucerne in detelje. Krmni ohrovt vsebuje tudi veliko vitaminov in mineralnih snovi. Karotina ima od 50 do 80 mg v 1 kg suhe snovi. Vsebuje veliko kalcija in fosforja.

Moramo pa tudi povedati, da krmni ohrovt vsebuje tudi snovi, ki lahko povzročijo pri domači živini nekatera obolenja (anemija), kolikor se hrani s prevelikimi količinami tega zelišča. Odraslemu govedu pri dolgotrajnem krmljenju z njim ne smemo dajati več kakor 25 kg ohrovt dnevno. Učinek krmnega ohrovt pri prekomernem krmljenju divjadi bo potrebno še preučiti.

Na enoto površine pridelamo 2 do 4-krat več krmnega ohrovt kakor drugih krmnih rastlin.

Najboljše sorte za divjad

Domačih sort krmnega ohrovt nimamo. Šošarić in Štafa sta izvršila številne poskuse od l. 1969 do l. 1977. Najbolje se je obnesla sorta »zeleni angeliter«. Ta spada v vrsto visokostebelnega ali strženastega

ohrovt. Zraste od 140 do 200 cm visoko. Rano posejan ohrovt da 30 do 40 % listov, kasneje pa 40 do 55 %. Rano in precej gosto sejan lahko nekoliko poleže, kar pa za divjad ni slabo, saj pokrit s snegom ne zmrzne. Prenese mraz od — 10 do — 12° C. Je odporen proti boleznim, razen proti gnitju stebela.

Litmanov nizki krmni ohrovt ima bujne liste. Zraste 80 do 130 cm visoko. Na liste odpade 55 do 70 % celotnega pridelka, ki je na splošno za polovico manjši kakor pri strženastem ohrovtu. Prenese pa še hujši mraz, do — 15° C.

Za prehrano domačih živali ohrovt jeseni postopno kosijo in prehranjujejo živino v hlevih. Lahko pa ga

tudi silirajo skupaj s koruzo. Divjad ga objeda neposredno na njivi. Lahko pa ga tudi razvažamo po krmiščih. Za zadnji del zime stebela lahko tudi uskladiščimo v kleti, listje pa takoj pokrmimo.

Ohrovt moramo do jeseni zaščititi, da preprečimo prezgodnjo pašo. V ta namen uporabimo zaščitno sredstvo »CUNITEX« (Chromos, Zagreb), ki deluje na bazi okusa. Zaščita deluje 4 do 10 tednov, zato moramo ohrovt pōleti in jeseni z njim nekajkrat poškopiti.

Popolnejša navodila o pridelovanju in uporabi krmnega ohrovtu najdemo v brošuri »Stočni kelj — nova intenzivna krmna kultura«, ki sta jo napisala Šoštarič in Štafa.

menjavali svoja korita. Izpodjedena in podrta drevesa, ki jih je narasla reka prinašala s seboj in naplavljala na produ, dajejo temu predelu videz divjine.

Šturmovec je bogat divjadi. Srnjad, zajec, fazan in divja raca so njegovi stalni prebivalci. Jerebico redkeje vidimo, ker nima pogojev. Toda lisica in pižmovka sta tu doma. Le redko greš skozi Šturmovec, da ne bi videl kanje. Divje gosi in kljunači so jeseni tu najprej. Zato je lov v tem predelu posebno doživetje. Vse to pa je tisto, kar človeka vedno znova s tako silo privlači. Nikdar ne veš, kaj boš videl, kaj te bo presenetilo.

Tudi divje lovce, ki se s čolni prevažajo iz vasi onkraj reke.

Lisica ima tu svoje stalno domovanje. Niso bili redki lovi, ko smo ustrelili po dve, tri. Čeprav lisici ne prizanašamo, je redek lov, da je ne vidimo. In prav je tako. Že dvakrat sem jo videl, kako je plavala prek Drave. Pred leti sem imel priložnost, da bi napravil redko dublet. Levo od mene je zletel kljunač, ki je po strelu padel. Nagonsko sem se obrnil še v desno, še preden sem zamenjal naboj, in videl, kako je čez ozko pot švignila lisica. Bil sem prepočasen in sem jo zgrešil.

Jeseni pred drugo svetovno vojno smo lovili fazane. Po pogonu je

In memoriam Šturmovcu

Dušan Peček

Še leta po drugi svetovni vojni je Drava brzela mimo Ptuja v značilni peščeno sivi barvi ledeniške vode. Široko korito reke je bilo polno, tok hiter in nevaren za neveščega plavalca. Prod je bil čist. Le malo je bilo navlake ob bregovih, pa še to je narasla reka vsakokrat temeljito počistila.

Potem se je nenadoma začelo. Gradnje hidroelektrarn so povzročile, da nivo vode dnevno niha. Sedaj že tako, da so se iz dna pokazale skale, ki si jih prej zaradi valov le slutil. Sivkasta barva vode pa je postajala temnejša, dokler se ni spremenila v umazano godljo mestnih in tovarniških odplak.

Kljub vsem tem spremembam je neposredno niže mesta še marsikaj tako kakor pred desetletji. Je še, toda ne bo več dolgo in izgubljen bo spet majhen košček zemlje, tako čudovit in pester.

Vsako lovišče ima predel, manjši ali večji, ki je posebno zanimiv. Lepota pokrajine, nedostopnost,

pestrost favne ali flore, posebni pogoji lova, izredne ali redke trofeje in mnogo drugega mu daje svoj pečat. Takšen predel je pri nas Šturmovec.

Začne se že v samem mestu in leži kakih pet kilometrov ob desnem bregu Drave. Komaj štiri sto metrov je širok na najožjem mestu in na najširšem dober kilometer. Ta ozek pas omejuje na drugi strani Studenčnica, ki teče vzporedno z Dravo. Počasi tekoč potoček, včasih bister, poln ščuk, je sedaj kakor Drava smrdljiv nabiralnik neurejene kanalizacije. Čeprav Šturmovec sega na samo mestno področje, je nenaseljen. Njiv ni veliko, pravega gozda še manj. Jelša, vrba, akacija in topol, tu in tam smreka ali bor. Mnogo pa različnega grmičevja in šara, ob vodi pa trstika. Travniki so slabi, dajejo bolj steljo kakor seno.

Tudi Drava je vtisnila Šturmovcu pečat svoje moči. Otoki so nastajali in izginjali, rečni rokavi so

Mladič je padel iz gnezda

Foto B. Cvenkel

Zgornji: star orel belorepec ali postojna

Spodnji: mlad orel belorepec ali postojna

lovski tovariš, ki je sedaj že pokojni, prinesel veliko pepelnato rjavo ptico na dolgih nogah. Nikdar prej je nisem videl. Verjetno je zašla na svoji poti. Toda pokrajina Šturmovca se ji je zdela primerna, da se ustavi. Bila je droplja.

Veliko bobnarico, ki ima tako značilno hreščeč glas, sem videl še lanske jeseni. Tudi sive čaplje so stalni prebivalci. Zanimivo pa je, da v Šturmovcu štokrlje vidimo le izjemoma.

Jeseni, kmalu po drugi vojni, je moja pozornost pritegnila ptica z izredno sposobnostjo potapljanja — polarni potapljajč. Zalezal sem ga in si ga uplenil. Za spoznanje je manjši od divje gosi, nekoliko svetlejše sive barve, glava in kljun sta pa bolj koničasta.

Zadnje vidro smo uplenili sicer po vojni. Sedaj pa vidrine sledove le redko vidimo.

Začetek Šturmovca je manjši kompleks razrite in prekopane zemlje, kjer je bil včasih vojaški poligon. Dober streljaj s kroglo je oddaljen od poslopja osnovne šole in ne pomnim leta, da tu nismo videli lisice. Toda kakšno je bilo preseenečenje, ko je padla divja mačka! Zanimivo je, da smo v Šturmovcu in na otokih že večkrat sledili divje prašiče, čeprav jih v drugem delu lovišča ni. Zato nas ni presenetila novica, da so v lovišču na drugi

strani reke uplenili divjega prašiča prav tisto nedeljo, ko smo jih mi pregnali z otoka; na produ so bili sledovi, ki so se izgubili v vodi.

Bilo je pred petnajstimi leti. Zima je bila mrzla. Dan za dnem megleno vreme, ugodno za zalezovanje rac in gosi. V takem vremenu je prijadral v Šturmovec belorepec ali postojna. Kaj ga je prignalo k nam z vzhoda ali juga? Lakota, zima, bolezen, megla?

Belorepec je ujeda in mlad zelo podoben staremu planinskemu orlu. Najlaže ju razlikujemo po nekoliko razprtem repu.

Belorepec ima stranska repna peresa krajša kakor srednja, zato je spodnji rob nekoliko razprtega repa zaokrožen. Nekoliko razprt rep planinskega orla pa je na koncu skoraj raven. Pri mladem belorepcu so repna peresa rjavkasta, torej skoraj enake barve kakor pri starem planinskem orlu. Star belorepec ima bel rep — odtod tudi ime. Postojna ali belorepec je pri nas vseskozi po osvoboditvi strogo zaščitena ptica. Član naše lovske družine je, dobro zamaskiran v belem plašču, zalezoval divje race. Ko je pod njegovim strelom strmo proti vodi padla zadeta rasa, se je za njo spustila velika ptica. Za trenutek je prevladalo napačno mišljenje o »roparici, škodljivcu«; tovariš je nagonso dvignil puško in omahnil je — belorepec. Tako še sedaj visi* izredno ponesrečeno nagačen, z napol raz-

* Visi na veji predvsem kot — opomin, kaj se lahko zgodi lovcu, ki ne upošteva enega izmed osnovnih lovskih pravil: »Ne pritisi na sprožilec, dokler ne veš, da imaš pred seboj žival, ki jo je dovoljeno odstreliti!« Tako se pa dogaja, da padajo primerki najredkejših živali. Izgovor, »nisem živali poznal, prehitro sem ustrelil«, ni vreden pravega lovca. Čeprav lovca iz članka za opisani odstrel belorepca zaradi zastaranja ni mogoče več kaznovati, je treba poudariti, da taka dejanja spadajo pred sodnika za prekrške in pred disc. razsodišče LD. Novi cenik za povračilo škode na divjadi (Lovec, št. 3 — junij 78, stran 68) predpisuje npr. za odstrel orla vsakršne vrste odškodnino v višini 10 000,00 din!

Urednik

Levi: star planinski orel

Desni: mlad planinski orel

prtimi in povešenimi perutmi, s čudno zavitim vratom in z nekam nerodno obrnjeno glavo v naši lovski koči. Žal mi ga je vsakokrat, ko ga vidim, kako čepi na veji, stisnjen med stene v nenaravni drži.

Kaj neprijetno dogodivščino je doživel član LD, ki ni bil dovolj previden. Naletel je na pijane kosce. Prav gotovo je bil med njimi kak divji lovec. Eden izmed koscev je lovca zbedel: »Glej raubšica!« Član LD tega ni prenesel in je zbadljivca resno prijel. Toda, brž je bil brez orožja in kosci so ga še pošteno nabunkali. Še danes nekateri sami ne upajo na Šturmovec.

Sedaj Šturmovec ni več takšen. Za laket debeli, meter visoki in na vrhu rdeče pobarvani koli so neprijetno bodli v oči, ko jih je elektro gospodarstvo pred leti zabilo v ta čudoviti svet. Nad njimi je nastal visok asfaltiran nasip. Nekaj sto hektarov lovišča pa že zaliva voda. Fazan, zajec in srnjad se bodo umaknili. Številni plitki in gosto obrasli rečni rokavi, kjer so bile vedno divje race, pozimi pa tudi gosi, bodo izginili. Lisica ne bo imela več kritja in vidra, divji prašič, orel belorepec, droplja, velika bobnarica, divja mačka ter kanja bodo izgubili svoje pribežališče.

Tisti, ki bo pisal zgodovino 20. stoletja, bo moral napisati, da živali v atomskem veku niso izumrle, ampak da jih je iztrebil človek, zlasti s tem, ker jim je onemogočil razmnoževanje, vzel življenjski prostor, spremenil okolje, odvzel ali zastrupil hrano. Toda ali s tem tudi človek sam ne stopa na pot svojega konca?

S pigmejci na lov

V vsaki obširnejši enciklopediji preberemo, da so pigmejci plemena nizke rasti, ki živijo v tropski Afriki, južni in jugovzhodni Aziji in na Melaneziji. K njim sodijo: Bambuti, Bušmani, Vedi, Andamanci, Semangi, Sakaji, Kabuji in Toalajci. Odrasli pigmejci merijo okrog 145 cm. Afriški pigmejci, imenovani tudi negrili, imajo nekoliko svetlejšo kožo kot črnci, zato nekateri radi verjamejo v to, da se bodo po smrti rodili kot belci. V Centralnoafriškem cesarstvu, ki sem ga skupaj s tovarišema Andrejem Marincem in Milovanom Zidarjem obiskal marca letos, živi nekaj deset tisoč pigmejcev. Raztreseni so po širnem pragozdu in so dospeli komaj do praga današnje civilizacije. Šele pred nekaj leti so postali vsaj formalno enakopravni, tako da jih ni mogoče več brez kazni ubijati. Do dejanske enakopravnosti je še dolga pot. Nekolikanj hitreje se dvigajo na višjo stopnjo civilizacije pigmejci v Bayangi, ki jih zaposluje podjetje »Slovenija — Bois« pri sečnji lesa, kot lovci pa skrbe tudi za to, da v slovenski koloniji nikoli ne zmanjka mesa.

Tokrat nas zanimajo pigmejci samo kot lovci. Z njimi smo šli namreč večkrat na lov. Po slonjih stezah so nas vodili do nekaj ur oddaljenih savan Dzanga in N'gubungo. Tako smo imeli dovolj časa, da smo se поблиže spoznali z ljudmi, ki svoj glas, hojo, držo in vse kretnje telesa nagonsko prilagajajo življenju pragozda.

V začetku smo bili nezaupljivi do njih, tako skrivnostni so se nam zdeli, tako nedoumljivi, kakor da so ljudje z neznanega planeta. Počasi pa smo se jim privadili, celo varni smo se počutili v njihovi družbi. Začeli smo jih celo razločevati po imenih.

Že popoldne po prihodu v Bayango smo pohiteli v Dzango. Spremljal nas je Ivan Mikuž-Smotko, vodja montaže, posebej zadolžen za elektroinstalacije in znan kot dober lovec, čigar strel iz puške le redko zgreši. Vse tri — Andreja, Milovana in mene — je potisnil v džip in že smo zdrveli proti pragozdu. Ko smo prispeli do bližnjega pigmejskega bivališča, je od koč iz šibja in listja privrskala vesela otročad in se zgrnila okrog našega avtomobila. Starejši pigmejci, se pravi do dvajset let stari možje, so čakali ob strani v upanju, da bo Ivan izbral za lov prav nje in ne koga drugega. Tudi ženske so želele, da bi šli na lov

možje iz njihovih koč. Iti na lov in imeti vsaj malo uspeha, to za pigmejca pomeni, da bo za nekaj dni dovolj mesa in da bodo trebuhu spet polni. Trofeje jih zanimajo samo, če imajo uporabno vrednost ali če jih je mogoče spremeniti v okraske kot menjalni denar za druge potrebščine. Pigmejke namreč ne nosijo nobenih okraskov, najraje pa so tudi brez kakršnegakoli oblačila. Hodijo bose, prste na nogah pa jim črvi — pragozdni šiki — obžrejo do kosti.

Nekaj časa smo se peljali po gozdni cesti, ki jo je zgradilo naše podjetje, nato pa smo šli do savane peš skozi pragozd. Ponekod je bilo treba bresti po vodi in blatu, ki je smrdelo po slonji scalnici. Po sledeh in velikih kotanjah v blatu smo slutili, da so sloni v bližini. Bilo je že pozno popoldne, zato se je pragozd začel prebujati. Kar je prej v vročini in neznosni vlagi počivalo, je sedaj nenadoma oživel. Zaslišali smo tudi slone, njihovo lomastenje. Kdaj pa kdaj je kak slon tudi zatrobil. Vendar jih nismo videli in ker se tudi pigmejci niso kaj dosti zmenili zanje, smo se tudi mi umirili.

Proti savani smo se prebijali po slonji stezi. Včasih je bilo treba preskočiti kako podrto drevo, posebno debelo korenino ali kamen. Kjer je na pot visela veja, jo je pigmjec posekal z mačeto, da nam ne bi udarila v obraz ali da ne bi z nje usekala strupena kača. Neredko smo zavohali neznosen smrad, najbrž kakšne razkrajajoče se živali. Včasih so se pigmejci za trenutek ustavili in nam s prstom na usta dali znak, naj bomo tiho. Z roko na ušesu so prisluhnili. Morda je bila kača ali panter ali kaj drugega... Ko smo se približali savani, so pigmejci postali nemirni. Po močvirnem blatu so hodili počasi, previdno in nas z roko vabili, naj jim na moč tiho sledimo. Opazili smo prve sledove razkrečenih bivolovih parkljev. »Bivol,« je dahnil pigmjec in nas oplazil s pogledom, češ kdo bo streljal.

Milovan je stopil naprej, drugi smo mu sledili.

»Bongo,« smo spet zaslišali pigmejčev glas. To je pomenilo, da se moram pripraviti za strel jaz, kajti dogovor je bil, da bo Andrej streljal slona, Milovan bivola, jaz pa antilopo.

Milovan se je ustavil in ko sem prišel do njega, mi je izročil puško. Hitro sem stopil za pigmjem in ob nekem drevesu je malo manjkalo, da nisem zdrsnil v mlakužo. Od vlage in napetosti sem bil ves znojen in zaman sem si prizadeval, da bi se umiril. Udarce srca sem čutil bolj v glavi kakor v prsih.

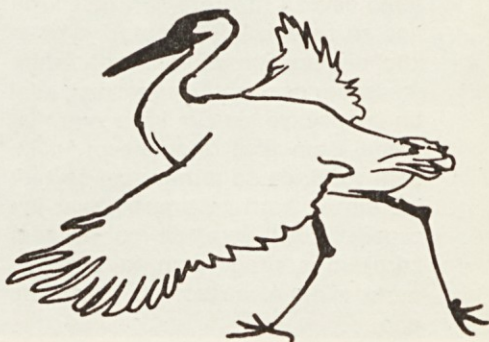
»Bivol,« je prišla nova informacija in puška je spet romala iz rok v roke. Toda zdaj smo bili na začetku savane. Samo še previden Milovanov skok za najbližje drevo, kjer je našel naslon za puško, in že je počilo. Takoj za njim je skočil na plano tudi Andrej in prav tako ustrelil.

Še preden sem se dobro razgledal po savani, sem že zaslišal glas:

»Zadet je, zadet je...«

Šele tedaj sem videl bivola, kako je v visoki travi kleknil na kolena in se takoj nato težko zvalil na stran. Stekli smo proti njemu in takoj spet obstali, ker so nam pigmejci dali znamenje, naj še malo počakamo, saj je žival lahko le ranjena in zato smrtno nevarna.

Naposled smo prišli do živali, ki ni več dajala znamenj življenja, in pig-

V pigmejski vasi

Foto Fr. Šetinc

mejcem so od navdušenja žarele oči. Somboko, najboljši lovec med njimi, je celo poskočil in se začel pozibavati, kakor da hoče zaplesati. Potem so planili k Milovanu, ga obstopili in mu čestitali, češ da bo poslej »patron Milovan« užíval pri pigmejcih posebno spoštovanje.

Žival so hitro odrli, meso razrezali in ga zavili v velike zelene liste. Nikjer nisem videl kaplje krvi.

Na povratku nas je na poti do džipa prehitela noč. Čeprav je svetil mesec, je bila na naši poti tema. Pigmejcu, ki nas je vodil, smo hoteli dati svetilko, vendar nas je Ivan zavrnil, češ da so pigmejci boljši stezosledci v temi kakor pa z lučjo.

Preden smo zabredli k slonjemu napajališču, smo prisluhnili, če nam morda niso sloni zaprli poti. Ko smo prišli do brega, je bilo vse mirno, le mesec se je veselo kopal v vodi. Bil je že visoko in drevje se je ostro ločilo od jasnega neba. Od nekod je zapihal celo lahen vetr in nam prijetno osvežil razgrete obraze. Okrog nas so se oglašali raznoteri kriki in klici divjine. Strmel sem proti črnim drevesom onstran luže in čakal, kdaj bo iz goščave skočila kaka zver. Pogledal sem proti pigmejcem in ko sem videl, da so mirni, sem se tudi jaz umiril, kajti neizmerno sem jim zaupal. Čutil sem, da so povsem združeni s pragozdom in z življenjem v njem, da so oni in divjina eno...

Mokri in blatni smo ponoči prispeli v naselje. Še večerja in prha in že smo bili v postelji z gosto mrežo nad seboj, ki nas je varovala pred vsakršnim mrčesom. Zaradi vlage in pravkar doživetega dolgo nisem mogel zaspiti. Že ob treh zjutraj pa se je pojavil pod oknom Alojz Dolinšek-Luigi, prospektor, vodja sečišč in pigmejcev, in naju z Milovanom prebudil. Misel na to, da bova videla slone, naju je vrgla pokonci in čez nekaj minut sva bila že v avtomobilu. Ustavili smo se ob pigmejskem naselju, kjer je bilo še vse tiho, kakor da je vas pogreznjena v globoko spanje. Toda ko je Luigi na pol glasno izgovoril nekaj besed, so se v temi pojavili pigmejci. Zaspano so se pretegovali, ko pa so zvedeli, da gredo na lov, so poskočili in hitro splezali na zadnji del avtomobila.

Tokrat nas je pot vodila na oddaljenejšo in večjo savano — N'gubungo. Sestavlja jo več manjših jas, ki bi jih po naše imenovali: jasa velikih kamnov, jasa votlin, jasa studentev in še kako. Nekaj časa smo se peljali, nato pa kako poldrugo uro hodili po pragozdu. Pojoče žuželke so nam delale družbo. Včasih smo se morali nizko skloniti, da smo se ognili veji, ki je visela prek poti. Nemalokrat je bilo treba preplezati posebno debelo drevo, ki je podrto ležalo čez pot. Kdaj pa kdaj je komu

spodrsnilo ali se je spotaknil ob kamen ali korenino.

Nekje globoko v pragozdu smo prišli do mesta, kjer se je križalo več slonjih poti. Pigmejec-vodnik se je za trenutek zmedel, izmenjal nekaj šepetajočih stavkov s svojimi tovariši in že smo spet nadaljevali pot. Zdelo se mi je, da pigmejci berejo svoj pragozdni zemljevid poti po krošnjah dreves, po kaki svetli piki neba, ki jo je bilo moč uzreti skozi pragozdno streho, po odlomljeni veji, položeni čez pot in še po čem.

Pigmejci za menoj so ves čas poti tiho žlobudrali. Nenadoma pa so se začeli smejati. Luigi se je ustavil in pustil, da smo šli mimo. Ko nas je spet prehitel, sem ga vprašal, kaj se je zgodilo. Smeje se je povedal, da ima eden izmed pigmejcev drisko in kar med hojo opravlja potrebo. Nisem ga vprašal, ali mu je dal kakšno tableto. Pravijo namreč, da je postal Luigi s svojimi zdravili proti raznim boleznim in bolečinam najboljši zdravnik, zato ga pigmejci spoštujejo in ubogajo.

Do prve savane smo prišli, še preden se je zdanilo. Velike korenine na jasi pred nami so bile kakor temne sence velikih slonov. Termiti so piskali in nam dražili živce. Po vejah nad nami so skakale majhne opice. Bilo jih je vse polno, v temi so bile videti kakor jata velikih ptic.

Posedli smo po tleh, tiho buljili na jaso pod nami in čakali svita. Tu so bila drevesa redkejša, zato sem lahko strmel kvišku v zvezdnato nebo. Ko se je bližal svit, smo dolgo nepremično in napeto čakali, da bomo na jasi zagledali slone. Videl sem, kako so opice nad nami šinile na sosednja drevesa. Sunkovito sem dvignil puško do rame, a sem jo takoj spustil, ko sem videl, da se pigmejec ob meni ni zmenil za opičji nemir. Debele ustnice so se mu odprle, da je pljunil, ker mu je ogabna žuželka zlezla v usta.

Naposled se je zdanilo. Na prvi, manjši jasi ni bilo nobenega slona in tudi druge živali ne. Malo po

vodi, malo po blatu smo se prebijali do druge jase, kjer se je igralo sedem slonov, med njimi tudi trije večji. S puško na kolenih in s kamero v rokah sem čakal, da bo več svetlobe. Zdelo se mi je, da so sloni veliki in da z okli orjejo zemljo. Manjši sloni so se božali z rilci, večji so mahali z uhlji.

Sonce se je vzpenjalo višje, vročina je naglo naraščala in tudi svetlobe je bilo dovolj za snemanje. Priplazil sem se do grmovja, da bi se čim bolj približal slonom. Milovan in pigmejci so čepeli za menoj in me spremljali s pogledom. Ozrl sem se proti njim, kakor bi se hotel prepričati, ali sem z njimi v zaledju dovolj varen. Sombok mi je z obema rokama kazal, naj pomerim in ustrelim. Ker se njegova želja ni izpolnila, je Milovanu pokazal na trebuh, potem na usta, češ »kaj počenja ta ‚patron‘, naj vendar že strelja, da ne bomo ostali praznih želodcev...«

Pigmejec ocenjuje uspeh lova po količini mesa, ne po trofejah. Pri slonu mu je najbolj všeč rilec. Rad popije kri, ki ga menda celo opijani. Tudi živalska čreva nese ženam, da jih seseklja kot vampi. Vse pa nosi v velikih listih, tako da ne gre v izgubo niti kaplja krvi. Zeleni list uporablja tudi kot čašo, da zajame vodo. Vanj je tudi stresel ribjo konzervo, ki jo je mojstrsko odprl kar z mačeto; dobesedno ji je odsekal pokrov in se ni polila niti kaplja olja. Siru, ki smo mu ga ponudili, se je sprva smejal, nato pa ga je le pojedel. Ko sem mu dal ampulo z bencinom za vžigalnik, je sprva ni upal prerezati z mačeto, ker ga je bilo strah pred neznanim. Potem je hodil s prižganim vžigalnikom, dokler ni pogorel bencin. Tako namreč nosijo tleči ogenj, ko se selijo v druga lovišča. Čim bolj se vlažen les dimi, tem bolje je, kajti dim pigmejske varuje pred komarji. Zato smrdijo po dimu. Pred leti se skoraj niso umivali, zdaj pa se v reki Sanghi že pojavljajo prvi pigmejski

kopalci, celo v kopalkah, ki so jih dobili od naših v dar.

Ko sem končal s snemanjem, sem mislil, da se bomo vrnili, ker so nam sloni zapirali pot na naslednje jase. Pa ni bilo tako, kajti Luigi je namignil pigmejem in že so stekli proti slonom in jih z divjimi klici prepodili. Zazdelo se mi je, da se je tresla zemlja, ko so sloni drveli proti goščavi in vmes divje trobili. Nikdar še nisem videl česa podobnega. Prizor me je vsega prevzel. Tudi Milovan je kakor zamaknjen strmел proti črnim telesom pigmejev, ki so se svetila, kakor bi bila naoljena. Občudovala sva njihov pogum in hkrati onemela ob živalskem v njihovih glasovih.

Na naslednji jasi ni bilo spet nič. Na tretji savani se je daleč v kotu pasel velikanski slon. Pred mano v ločju je ležal bivol. Na drugi strani jase se je pojavilo več živali. Antilope. Ustrelil sem in zgrešil. Bivoli so zdrveli proti goščavi in tudi oddaljeni slon je presunljivo zatrobil in dvignil rilec z mlečno belimi okli. Prečkali smo jaso, da ugotovimo, če

žival ni morda ranjena. Toda nikjer nobenih sledov krvi.

Potem smo se odločili, da gremo v pragozd, kjer bo pigmej z nosljanjem privabil gazelo pred naše puške. Da bi bilo vsaj nekaj mesa za pigmeje, če že ne bo močnejše trofeje.

Mlajši izmed pigmejev je počepnil, si potisnil prst v nos in začel s čudnimi glasovi vabiti gazelo. V goščavi se je nekaj zganilo. Milovan je s puško čakal ugodnega trenutka, toda vitke živali ni bilo na spregled. Tako smo poskusili še nekajkrat, a vse zaman. Ko smo se naveličali, smo dali puško Somboki, ki je brez nas kmalu uplenil kar dve gazeli. Medtem, ko smo čakali na Sombokovo vrnitev, nam je Luigi pripovedoval, kako pigmejci lovijo slone. Po možnosti v mraku se od zadaj priplazijo do slona in mu z mačeto prerežejo kite zadnjih nog, da je tako žival brez moči. Tedne nato zasledujejo slona in ga prebadajo s sulicami, dokler naposled ne pogine. Pigmejsko naselje pride tako do velike količine mesa. Ob večerih se

Kamor smo prišli, so nam delali družbo pigmejci

Foto Fr. Šetinc

začno plesi v divjem ritmu, ki ne ponehajo dolgo v noč. Takšen prizor je enkrat, le da belci zaradi smradu prepotenih, umazanih teles ne morejo dolgo zdržati blizu plesalcev.

Tretjič sem šel na lov sam z Luigi-jem in pigmejci. Odločil sem se za malo savano — Dzango. Ker je medtem divjal orkan, sem moral bresti po vodi do trebuha. Nekajkrat mi je škorenj obtičal v blatu. Bal sem se, da bi ga izgubil z nogavico vred in se tako izpostavil nevarnosti napada glivičnih črvov.

Prišli smo do jase. Somboko je zagledal bivola, ležečega na drugi strani savane v visokem ločju. Zaman sem si prizadeval, da bi ga videl, zato me je pigmejec povabil, da se mu po gozdu čimbolj približava. Med velikimi drevesi in visokim ločjem sva bredla po blatu in plitvih mlakah. Bil sem ves preznojen, celo lasje so bili mokri, kakor da sem si jih maloprej umil.

Somboko je splezal na drevo in mi krčevito mahal z roko, naj se tudi jaz povzpnem za njim. Žalostno sem ga pogledal in ko sem videl, kako me je ošinil s prezirljivim pogledom, sem se po prepletenih rogovilah in ovijalkah počasi le privlekel do njega. Pogledal sem skozi listje na drevesu in videl, kako se je v visoki travi, kakih sto metrov od naju, nekaj zganilo. Prislonil sem puško na vejo in poskusil pomeriti v žival, nekam med pleče in vrat. Na rogovoli, na kateri sem stal, ni bilo preveč varno, zato sem se spustil nižje in se poskušal z nogo upreti na močnejšo vejo. Nemiren sem bil, ko sem ustrelil. Bivol je skočil visoko od tal. Zdelo se mi je, da ga je zanašalo postrani. Preden je pridirjal do gozda, mu je v blatu spodrsnilo. Mislili smo, da je ranjen, zato smo mu sledili globoko v goščavo, ki je bila vsa zorana od divjadi. Toda nikjer nobene krvi.

V naselju sem vprašal centralnoafriškega ministra, ki nas je spremljal, če bi z Milovanom lahko streljala slona. Zaradi napake v fran-

coskem prevodu je minister razumel, da ga vprašujem, kaj se zgodi z lovcem, ki brez dovoljenja ustrelj slona. Odgovoril je:

»Pride pred sodišče ...«

Drugič me je minister vprašal, če sem že uplenil slona. Tako smo razčistili nesporazum in zadnji dan našega bivanja v Bayangi sva z Milovanom sklenila, da bova z najinima puškama — osmico in devetko — skupaj streljala na slona. V pričakovanju velikega dogodka sva bila tako nemirna, da ponoči nisva mogla spati in sva se v polsnu pripravljala na veliki lov. Slon je kljub svoji velikosti majhna tarča, saj ga je mogoče smrtonosno zadeti le v sence, nekje med ušesom in očesom. Če ga raniš, si v nevarnosti, da te pomendra. Nekoč je neki naš lovec le za las ušel smrti, ko je čreda slonov zdirjala le kak meter mimo njega.

Pred svitom sva prišla do velike jase, a o slonih ni bilo duha ne sluha. Razočarana sva se morala vrniti in na povratku sem moral ustreliti veliko zeleno strupeno kačo, ki nama je zaprla pot. Tudi Andrej na drugi jasi ni imel lovskega blagra, saj sloni niso hoteli na spregled. Toda naši doživljaji v divjini so bili čudoviti.

Pigmejem smo vseeno »pridobili« toliko mesa, da so bili zadovoljni in so nam zato kar podnevi priredili divji ples. Prišli so pred »slovenski klub« v Bayangi. Najvztrajnejši plesalec je bil Somboko, a tudi Mandiko, Mekama in Dika niso zaostajali. V ritmu bobnov so divje poplesavali, sedeči pigmejski otroci pa so veselo vzklikali. Drugi pigmejci so nedaleč vstran z mačetami kosili travo in na ves glas vpili, da bi pregnali strupene kače. Pojavil se je tudi minister in spregovoril ljudem o cesarju Bokassi, ki bo prvo obletnico svojega kronanja praznoval prav v tem kraju, v tej prvi oazi napredka sredi neznanjskih pragozdnih širjav. Tu bo odprl novo furnirnico, ki jo gradi naše podjetje Slovenijales oziroma Slovenija — Bois.

INDIJANSKI PONI KOT LOVSKI KONJ

Nič manj kakor v Evropi je konjeništvu razvito tudi v Sev. in Južni Ameriki. V Južno Ameriko je konje pripeljal leta 1530 španski osvajalec Pedro de Mendoza, kdaj so pa prišli prvi konji v Severno Ameriko, zgozdinarji sodijo različno. Nekateri so mnenja, da so jih tja pripeljali že Normani v 11. stoletju, drugi, da so jih v 16. stoletju pripeljali španski zavojevalci, ki so zasedli Mehiko. Mehika je namreč zibelka oz. domovina indijskega ponijskega konja, ki je 140 cm visok konj.

V njem je vsekakor zastopan španski andaluzijski konj, ki ima v sebi precej plemenite berberske krvi, kar dokazuje že sam njegov videz.

Berberske krvi je bil tudi žrebec Babjeca, last španskega vojskovodje Cida iz zgodnjega srednjega veka.

Po temperamentu so ti konji zelo dobrodušni in imajo lepo, ponosno držo. Berberski konj je visok komaj 160 cm, često zlato izabelaste barve, z živahnimi, ognjevitimi očmi, visoko nasajenega vratu, noge so visoke, elegantne v akciji sklepov. Berberski konj je orientalski polnokrvec severnoafriške pasme, ki je prišel z Mavri prek Španije v Evropo. Najplemenitejše pasme, imenovane po generalu Daumasu, so: haymour, često rjave barve; ben ghareb je malo višji od prejšnjega, često belec in zelo vzdržljiv, vendar ne hiter; merizig je zelo skromen in vzdržljiv, manjši kakor prejšnja dva, često serec ali plavec.

Že po tem, kako je nastal indijski poni, je razvidno, da je tudi ta konj odličen galoper, ki so ga Indijanci uporabljali tako v bojih kakor tudi pri lovu na bizone, ki so jih zatem razni lovci skoraj popolnoma izstrebili. Sedaj je indijski poni predvsem športno-turistični rekvizit v rezervatih Indijancev v ZDA in Kanadi.

Jože Mejač

Lovska organizacija

POROČILO O SEJI SKUPŠČINE LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

ki je bila 8. julija 1978, bo skupno s sklepi skupščine objavljeno v septembrskem Lovcu.

Na dnevnem redu je bilo 10 točk, med katerimi naj omenimo zlasti: Naloge lovskih organizacij za razvoj lovške kinologije. Razsodišče LZS in nadaljnji razvoj samoupravnega sodstva v lovskih organizacijah. Predlog družbenega dogovora o lovskogojitvenem območju. Predlog spoznava o varstvu spomenikov iz NOB. Predlog o lovski razstavi v Ljubljani.

Uredništvo

»Lovski teden« v Cerknem — ena največjih prireditev v jubilejnem letu slovenskega lovstva

Kljub temu, da je minilo že devet mesecev od »lovskega tedna«, ki ga je priredila Lovska družina Porezen-Cerkno ob svoji 30-letnici in 70-letnici organiziranega slovenskega lovstva ter Titovih in partijskih jubilejev, odmev nanj še ni zamrl.

Ne bomo raziskovali, kje je vzrok, da tako dolgo ni bilo poročila v Lovcu o tej veliki prireditvi. Opomba uredništva našega glasila ob spisu učenke Andreje v letošnjem aprilskem Lovcu je vsekakor umestna in me je spodbudila za ta sestavek, ki naj registrira to prireditev tudi v reviji Lovec.

LD Porezen je na številne prireditve »lovskega tedna« vabila z objavami v časopisih kakor tudi z velikim lepakom po krajih svojega območja in tudi celotne ZLD Idrija ter drugod.

»Lovski teden« se je začel v nedeljo, 9. oktobra 1977. Za uvod je predaval dipl. veterinar Andrej Bidovec, asistent na biotehniški fakulteti v Ljubljani.

Uro kasneje so v domu KS odprli razstavo, ki je pritegnila številne obiskovalce, mladino kakor starejše. Vsak dan si je razstavo organizirano ogledalo tudi po nekaj razredov domače in okoliških šol. Vodniki na razstavi so bili lovci. Namenjena je bila posebno mladini, da spozna številne vrste divjih živali na Cerkljanskem, njen namen je bil pa tudi vzgajanje občanov za pravičen odnos do narave in okolja sploh. Povezava med vodstvom LD in učiteljstvom je bila dobra in koristna ter naj bi takšna ostala tudi v bodoče. Šolarji so pisali naloge o razstavi in o lovstvu. Učence, ki so napisali najboljše spise, je LD nagradila s knjigami.

Na razstavi se je predstavila tudi mlada cerkljanska sekcija Fotokino kluba Diane s svojimi posnetki.

Razstava je bila odprta ves teden, do nedelje 16. okt. 1977.

Ves teden je bila v avli OŠ »Spomenik NOB« odprta tudi kiparska razstava Tonea Svetine. Njegova dela iz granatnih drobcev, predvsem na temo lov in divjad, si je

»Lovski teden v Cerknem«: pri vходу na lovsko razstavo

ogledalo mnogo ljudi. V petek, 14. 10., pa je Tone Svetina predaval številnemu občinstvu o lovstvu in varstvu narave.

V okviru »lovskega tedna« so v sredo, 12. 10., predvajali tudi celovečerni film »V kraljestvu Zlatoroga«.

V četrtek, 13. 10., je bil slavnostni občni zbor LD Porezen, ki je bil hkrati prijetno srečanje članov domače LD in zastopnikov vseh sosednjih lov. družin ter predstavnikov družbenopolitičnih organizacij Cerkna. Slavnostni govornik je bil Anton Obid, starešina LD. Iz svojih literarnih del jebral odlomke Janko Perat.

Program je tudi popestril nastop domačega pevskega zbora »Peter Jereb«. Najzaslužnejšim lovcem so podelili priznanja domače lovške družine in Zveze lovskih družin Idrija ter odlikovanja Lovske zveze Slovenije.

Lovski kviz, na katerem je sodelovalo vseh 7 lovskih družin ZLD Idrija, je popolnoma napolnil veliko dvorano tovarne ETA. Nastopajoči so se pomerili v znanju o divjadi, varstvu narave, balistiki, kinologiji oz. o lovstvu sploh. Člani LD Otavnik so bili najboljši. Njihovi pravilni odgovori so navdušili poslušalce,

»Lovski teden v Cerknem«: motiv z lovske razstave

»Lovski teden v Cerknem«: lovski kviz je napolnil dvorano tovarne ETA

ki so v triurni prireditvi zvedeli veliko o lovstvu in njegovem pomenu. Na nevsi-ljiv način je navzoče občinstvo bolje spoznalo tudi svojo osrednjo lovsko družino — LD Porezen.

Predhodnik LD Porezen je bila LD Cerkno, ustanovljena leta 1947, s 17 ustanovnimi člani. Sedaj kolektiv LD Porezen sestavlja 78 članov in upravlja lovišče s 7200 ha. Člani niso

aktivni le v lovstvu, ampak tudi na družbenopolitičnem področju. Vsi so člani SZDL, 24 % je članov ZK, 23 % je članov ZZB NOV, 28 % je odbornikov v družbenopolitičnih organizacijah in društvih, 17 % jih deluje v samoupravnih interesnih skupnostih in organih Krajevne skupnosti Cerkno.

V zadnjih petih letih so člani predvsem udarniško zgradili

lovski dom v Črnem vrhu, lovsko kočico na Poreznu, lovsko zavetišče, 11 visokih prež, 7 krmišč, 112 solnic in 30 km lovskih stez. LD dosledno vlaga nazaj v lovišče vsaj toliko, kolikor iz lovišča vzame. Vložili so zajce, fazane, nabavljali zaščitna sredstva za preprečevanje škode od divjadi, skrbeli za čuvajsko službo, za strelstvo, izobraževanje, zlasti pa za krmlje-

nje divjadi ter poravnavo škod.

Statistika LD izkazuje spomladi 1947 120 srnjadi, leta 1977 pa 500, torej štirikrat več. V letu 1947 so odstrelili 30 srnjadi, v letu 1977 pa 140. — Gamsi so se pojavili v njihovem lovišču okoli leta 1960. Stalež se je hitro večal in leta 1968 so prvič planirano odstrelili 3 gamse. — Divji prašič je bil prva leta po vojni redek gost v lovišču.

V zadnjih desetih letih pa je postal stalna divjad. Tudi s to divjadjo LD Porezen začne načrtno gospodariti. Letni odstrel zadnjih petih let se giblje med 3 in 6. — O staležu velikega in malega petelina v prvih povojnih letih ni podatkov. V zadnjih letih pa poje na območju Črnega vrha in Porezna skupno okrog 25 divjih petelinov in ruševcev. V zadnjih petih letih so odstrelili letno 1 ali 2 velika in 1 ali 2 mala petelina.

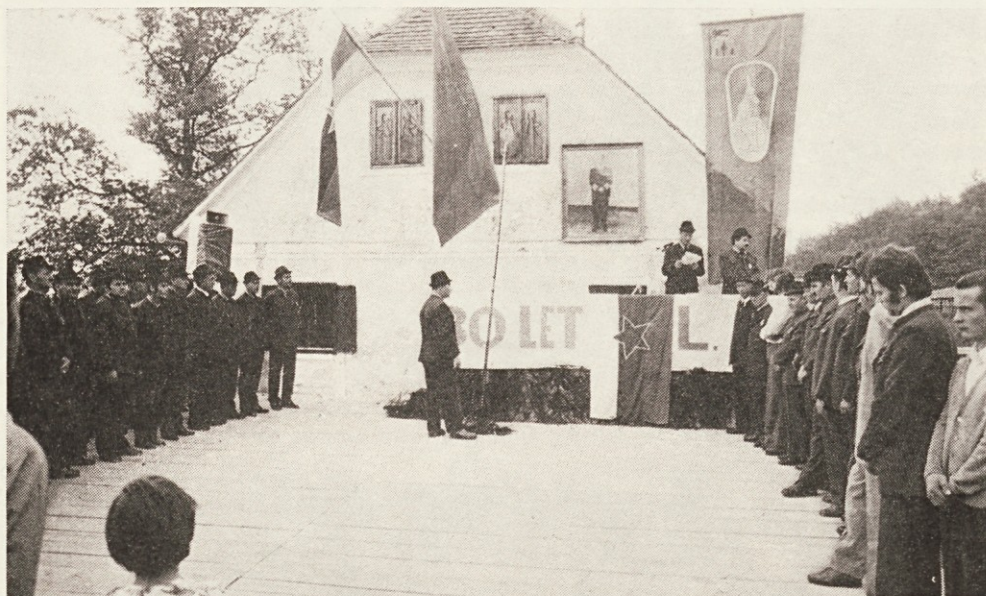
Po kvizu je bil v istem prostoru veliki lovski ples, namenjen predvsem lovski propagandi.

Posebna zanimivost »lovskega tedna« je bil — zlasti za filateliste — jubilejni poštni žig.

LD Porezen je z »lovskim tednom« vsekakor dosegla svoj namen: proslavila je svoj in slovenski lovski jubilej, prikazala svoje 30-letno delovanje in se še bolj zblížala s širšo javnostjo, ki ji je izrazila za njeno prizadevanje in uspehe veliko pohval in priznanj.

Saša Sarnavsky

LD Slov. Konjice je razvila svoj prapor za svojo 30-letnico, avgusta 1975, pred svojim lovskim domom. Govori Stane Pahole, takratni starešina LD

Iz LD Slovenske Konjice

Konjiški lovci so marca letos na svojem občnem zboru, ki so se ga udeležili tudi predstavniki sosednjih LD, predvsem obravnavali delovanje svoje LD v preteklem letu in sprejeli program za tekoče leto.

LD Slovenske Konjice šteje 57 več ali manj delavnih članov. Upravlja lovišče, ki je po vrstah divjadi zelo pestro. Posebnost so divji prašiči, ki se zadržujejo v Konjiški gori. Z rednim oskrbovanjem krmišč jih LD skuša zadržati

v gozdovih in s tem zmanjšati škodo na polju. Najštevilnejša divjad je vsekakor srnjak. V lovišču se zadržujejo tudi gamsi. Jelenjad je prehodna. Velika divjad je dokaj številna, vedno manj je pa zajcev, prav tako fazanov, kljub temu da jih vsako leto spuščajo v lovišče. Zato se je LD odločila za gojitev rac mlakaric, ki naj bi delno nadomestile občutljivega fazana.

V svoj delovni program za leto 1978 so zajeli: izdelavo lovskih stez, solnic, izdelavo in obnovo prež, krmljenje divjih prašičev in v zimskem času tudi druge divjadi, strelsko prireditve itd. Strelska prireditve je tradicionalna, saj jo prirejajo že vrsto let. Člani LD so na splošno izvrstni strelci.

V LD zelo prizadevno delujejo člani — udeleženci NOB, zato so v tem letu dobili posebna priznanja za zasluge v lovstvu kakor tudi v NOB.

LD sodeluje tudi z družbenopolitičnimi organizacijami in društvi. Za praznik dela — 1. maj je skupaj s taborniki in pripadniki teritorialne obrambe organizirala pohod po poteh XIV. divizije.

LD Slovenske Konjice je praznovala 30-letnico svojega obstoja avgusta 1975, ko je razvila tudi svoj prapor.

V povezavi s sosednjimi lov. družinami LD Slov. Konjice vsako leto v jesenskem času izvede skupni lov, ki je namenjen zlasti poglobljanju in utrjevanju tovariških odnosov. Uspešno je tudi sodelovanje z razmeroma zelo oddaljeno LD Rakek. Sprejeli so obojestranski sklep o pobratenju. Za obe LD bosta zanimivi izmenjava izkušenj, navad in raznolikost divjadi v loviščih.

Zvonko Slapnik

Red zaslug za narod s srebrno zvezdo celjski zvezi lovskih družin

Maršal Tito je za izjemne zasluge v lovstvu odlikoval Zvezo lovskih družin Celje z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Slovesna podelitev tega visokega odlikovanja je bila v Celju, 13. maja t. l. V imenu tovariša Tita je odlikovanje izročil Janez Za-

hrastnik, sekretar medobčinskega sveta ZKS Celje, Zvonetu Vidicu, predsedniku skupščine ZLD Celje.

Tovariš Zahrastnik je v priložnostnem nagovoru opozoril na uspehe ZLD Celje ne le na lovskem, temveč tudi na organizacijskem in družbenopolitičnem področju. Lovska organizacija celjske regije je pomemben dejavnik socialističnih družbenih sil, povezanih v Socialistični zvezi delovnega ljudstva. Rekel je, da Zveza komunistov in frontna socialistična zveza računata na dobro organizirano, samoupravno urejeno in delegatsko vodeno lovsko organizacijo, ki lahko s svojimi kadri veliko pripomore predvsem pri podružbljanju varnosti.

Tovariš Vidic se je v imenu lovcev vseh 48 lovskih družin, včlanjenih v ZLD Celje, zahvalil za odlikovanje in poudaril, da je to odlikovanje priznanje vsem lovcem, ki so v minulih 30 letih prispevali k uspehom lovstva na Celjskem. »To nas zavezuje, da bomo v bodoče pri svojem delu še prizadevnejši, da bi zaupanje družbe še bolj upravičili,« je zaključil svoj govor Zvone Vidic.

Šestdeset prisotnih delegatov vseh lovskih družin je z velikim aplavzom sprejelo odlikovanje in potrdilo obljubo svojega predsednika Zvoneta Vidica.

K odlikovanju je celjskim lovcem čestital tudi Franjo Ledinek, podpredsednik skupščine Lovske zveze Slovenije, ki je kot zastopnik LZS prisostvoval skupščini ZLD Celje.

Navzoči delegati so nato sklenili podeliti tovarišu Titu zlato priznanje Zveze lovskih družin Celje in ga zaprositi, da bi sprejel častno članstvo vseh lovskih družin celjske ZLD.

Milan Batistič

Strelsko tekmovanje gorenjskih lovcev

V nedeljo, 25. junija 1978, so se na strelišču Lovske družine Kovor, v Podbrezjah pri »Beleju«, zbrale tričlanske strelske ekipe 14 lovskih družin Gorenjske na tekmovanju

Uspešni gorenjski strelci: Janez Markelj, član LD Kovor, 1. na umetne golobe in 2. v kombinaciji; Ruda Peric, član LD »Udenboršt«, 3. v kombinaciji; Janko Troha, član LD »Udenboršt«, 3. na »bežečega merjasca«

za prvenstvo ZLD Gorenjske za leto 1978.

Tekmovanje je bilo v treh disciplinah: na umetne golobe, tarčo »srnjak« in na »bežečega merjasca«, uspehi v teh treh disciplinah pa so se računali za lovsko kombinacijo.

Uspehi so ponovno dokazali, da so gorenjski lovci odlični strelci s kroglo, saj so dosežki v tarčo »srnjak« in na »bežečega merjasca« nadporečni, medtem ko so rezultati streljanja na umetne golobe manj dobri, kar je razumljivo glede na značaj gorenjskih lovišč, kjer je pernate divjadi malo.

Uspehi —

Umetni golobi:

Ekipe:

1. LD Kovor (Markelj, Boncelj, F. Markič) — 22 od možnih 30
2. LD Cerklje (Jenko, Slatnar, Stare) — 21

3. LD Jošt (Klemen, Pičulin, Zavrl) — 20

Posamezniki:

1. Janez Markelj (LD Kovor) 8 od možnih 10
2. Ado Boncelj (LD Kovor) — 8
3. Jože Klemen (LD Jošt) — 7

Tarča »srnjak«:

Ekipe:

1. LD »Udenboršt« (T. Markič, Peric, Troha) — 240 krogov od možnih 300
2. LD Cerklje (Jenko, Slatnar, Stare) — 236
3. LD Jelovica (Lotrič, Vidic, Zajc) — 232

Posamezniki:

1. Igor Pičulin (LD Jošt) — 92 od možnih 100
2. Alojz Gerlevc (LD Poljane) — 88
3. Peter Slatnar (LD Cerklje) — 85

Tarča »bežeči merjasec«:

Ekipe:

1. LD Jošt (Klemen, Pičulin, Zavrl) — 124 krogov od možnih 150
2. LD »Udenboršt« (Markič, Peric, Troha) — 119
3. LD Kranjska gora (A. Grm, B. Grm, Černe) — 110

Posamezniki:

1. Bogdan Kovač (LD Poljane) — 45 krogov od možnih 50
2. Andrej Tavčar (LD Jesenice) — 43
3. Janko Troha (LD Udenboršt) — 43

Lovska kombinacija:

Ekipe:

1. LD Jošt — 549 točk
2. LD »Udenboršt« — 539 točk
3. LD Cerklje — 516 točk

Posamezniki:

1. Igor Pičulin (LD Jošt) — 203 točke
2. Janez Markelj (LD Kovor) — 197 točk
3. Ruda Peric (LD »Udenboršt«) — 196 točk

Ob zaključku tekmovanja je Ivan Cvar, predsednik skupščine ZLD Gorenjske, podelil najboljšim posameznikom in ekipam pokale, kolajne, diplome in značke dobrega strelca.

G. B.

Lovci prejeli državna odlikovanja

Niso redki primeri, da lovci prejmejo za svoje prizadevano delovanje v lovski organizaciji lovsko priznanja in lovska odlikovanja. O tem velikokrat beremo v Lovcu, ki redno objavlja tudi odlikovance in dobitnike priznanj.

Redek pa je primer, da lovec dobi za svoje lovsko udejstvovanje v lovstvu državno odlikovanje. Dne 19. aprila letos pa je bila v Žalcu slovesnost, ko je predsednik občinske skupščine Vlado Gorišek izročil 15 lovecem žalske občine odlikovanja, s katerimi jih je odlikoval tovariš Tito za njihovo uspešno delo v lovstvu in družbenopolitičnih organizacijah.

Odlikovanja so prejeli:

Konrad Pevec — red dela z zlatim vencem;
Marjan Burjan, Vinko Cijan, Karel Gorišek, Martin Jesenek, Franc Lever, Janko Marinc, Rudi Navodnik, Drago Rak, Vlado Skok — red dela s srebrnim vencem;
Edi Ahac, Jože Drobne, Martin Krašovec — red zaslug za narod s srebrno zvezdo;
Bernard Čepin, Franc Krašovec — red republike z bronnastim vencem.

Predsednik republike je navedene lovce odlikoval na predlog komisije za lovstvo pri izvršnem svetu SO Žalec. Odlikovanja so hkrati dokaz, da v občini Žalec spoštujejo in cenijo delo v lovstvu. Le-to potrjuje tudi dejstvo, da je odlikovanja izročil predsednik občinske skupščine in da sta bila pri podelitvi navzoča tudi Jože Jan, predsednik IS občinske skupščine, in Ivo Robič, sekretar občinske konference SZDL. Podelitvi odlikovanj so prisostvovali tudi predstavniki celjskega lovstva: Zvone Vidic, predsednik skupščine ZLD; Stane Kokalj in Milan Batistič, člana predsedstva skupščine ZLD.

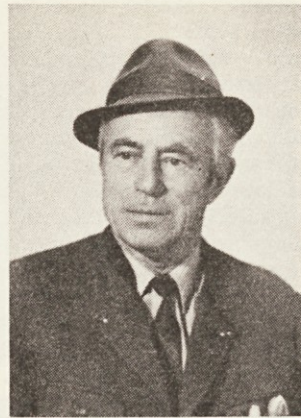
M. B.

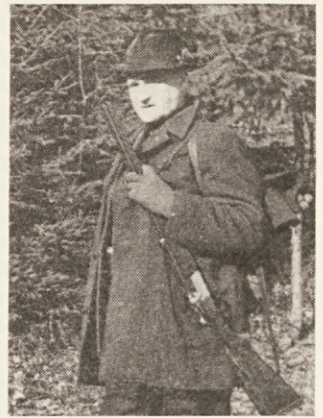
Jubilanti

Lojze Holc — sedemdesetletnik

Rojen je bil 11. junija 1908 v Radomerščaku. Njegova lovska pot pa se začne leta 1938 v Hrvatskih Karlovcih. Kmalu po vojni je med ustanovitelji LD Cezanjevci. Po razpustu le-te se vključil v LD Ivanjkovci in je njen tajnik 4 leta. Leta 1951 so ga izvolili za predsednika Okrajne lov. zveze Ljutomer, kar je bil 4 leta. Avtorji članka o ZLD Ljutomer v jubilejnem

Lojze Holc

Alfonz Koser

Lovcu (1977) so ga predstavili takole: »Predsednik Alojz Holc se je močno zavzemal za disciplino v lovskih vrstah, za napredek kinologije in sploh za poglobljeno udejstvovanje v lovstvu.« Od leta 1967 je član LD Ljutomer in že veliko let uspešno deluje v njenih organih ter komisijah.

Ne moremo tudi mimo njegovih zaslug in uspehov v kinologiji. Kakor je lovec že 40 let, tako je tudi 40 let navdušen kinolog. Predvsem je vseskozi ljubitelj, vodnik in rejec kratkodlakih ptičarjev ter kot tak že vrsto let tudi član DLP v Ljubljani. S svojimi psi je na pregledih, razstavah in tekmovanjih dosegal številne odlične uspehe. Njegov pes Arno je npr. na treh razstavah osvojil naslov CACIB. Holc je leta 1968 tudi med ustanovitelji podružnice DLP za Pomurje in Podravje.

Lojze je zraven vsega tega navdušen čebelar in planinec, kar dokazuje, da je ljubitelj narave velikega stila. V njegovem čebelnjaku je nad 30 panjev gorenjske sivke in je prvi na Štajerskem, ki je prehodil zahtevno planinsko transverzalo. Bil je že mnogokrat vrh Triglava in se bo nanj povzpел tudi ob 200-letnici prvega vzpona na našo najvišjo goro.

Je tudi zaslužen družbenopolitični delavec in delavec v gospodarstvu. Po vojni je bil prvi tajnik OF mestne občine Ljutomer. Kot komercialist pa je bil dvajset let na odgovornih vodilnih mestih: direktor nabavno-prodajnih združnih trgovin OLO Ljutomer; pover-

jenik za trgovino in preskrbo OLO Ljutomer; direktor »Konfekcije« Ljutomer, ki se je po njegovi zaslugi razvila in dobila status »industrija«; direktor trgovsko-poslovnega združenja v Ptuj; direktor trg. podjetja »Zarja« v Ormožu — do upokojitve leta 1966. Za svoje vsestransko uspešno delo je tovariš A. Holc prejel red dela, priznanje OLO Ljutomer, srebrni znak Planinske zveze Slovenije, znak za lov. zasluge in red za lov. zasluge III. stop.

Tovariš Lojze, ob jubileju ti iz srca čestitamo in želimo še veliko let zdravja, zadovoljstva in lovski — dober pogled!

Lovci LD Ljutomer — I. J.

Alfonz Koser je praznoval svojo šestdesetletnico 29. 7. 1978. Rojen je bil v Vitanju pod Pohorjem in je svoje življenje posvetil gozdarstvu ter lovstvu. Oboje je znal povezati; zaveda se, da sta divjad in gozd neločljiva celota, ki se ob pravilnem gospodarjenju dopolnjujeta in skladno razvijata. Kjerkoli so ga vodile njegove službene poti, je znal uveljaviti to načelo. Zato uživa med gozdarji in lovci ugled in spoštovanje.

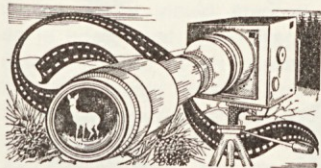
Deloval je na širšem območju celjske lovske zveze in bil za svoje uspešno delo v lovstvu odlikovan z znakom za zasluge kakor tudi z redom za zasluge II. stopnje.

Svojo posebno pozornost je posvetil LD Rogatec in nje-

nemu lovišču. Številne lovske steze in gojitvene naprave pričajo o njegovem delovanju. V LD Rogatec, katere ustanovni član je, je bil starešina 6 let (57/59, 63/65, 69/71). Nekaj mandatnih obdobj je bil predsednik NO LD. Sedaj je član disc. razsodišča LD. Kot upokojenec se je posvetil pisanju kronike LD Rogatec in njenega lovišča. Tudi v reviji Lovec večkrat zasledimo njegove članke. LD Rogatec mu je podelila naslov častnega starešine.

Njegovi znanci in prijatelji mu čestitamo k jubileju in mu iskreno želimo še veliko razvedrila in prijetnega oddiha v lovišču ter dober pogled na še marsikaterega rogača.

S. K.

Fotokino klub Diana

Sodelovanje med lovci in foto lovci

Dejavnost slovenskih fotograf divjadi in narave je lovcem kakor tudi širšemu občinstvu že znana, predvsem z razstav in seveda tudi iz naše lovske revije. Na lovskih razstavah, od družinskih do mednarodnih, so fotografije divjadi v prirodnem okolju postale že kar obvezno dopolnilo.

Takšni posnetki pa so nastali in nastajajo le v loviščih naših lovskih družin in drugih lovskih organizacij. Torej imajo lovci in fotografi skupen interes, da so lovišča bogata z divjadjo in da so ohranjeni njeni prirodni biotopi. Ob tej osnovni in skupni želji je malo pomemben pomislek, da smo si lovci in fotografi tekmeči in da smo si v lovišču drug drugemu v napoto.

Na skupščini Lovske zveze Slovenije, 11. 2. 1978, je bil sprejet samoupravni spora-

zum med Lovsko zvezo Slovenije in Fotokino klubom Diana o uresničevanju skupnih interesov s področja varstva divjadi in okolja ter o razvijanju foto lova. Že v prvem členu sporazuma je zapisano, da udeleženca sporazumno ugotavljata istovetnost interesov za varstvo divjadi in okolja ter razvoja lovske fotografije in filma ter zato usklajujeta svoja prizadevanja med drugim tudi z razvijanjem foto lova v lovskih družinah kot sestavnega dela varstva in gojitve divjadi ter elementa kultiviranja lova. So že primeri, da lovske družine vnašajo v svoja pravila in poslovniške sodelovanje s Fotokino klubom Diana. Prva v Sloveniji je to storila LD Jezersko, članica gorenjske zveze lovskih družin, druga pa na nasprotnem koncu Slovenije, na meji s Hrvaško, LD Predgrad, članica kočevske zveze lovskih družin.

V obeh primerih so pravice članov Fotokino kluba Diane podobno zapisane, da namreč le-ti v lovišču lahko snemajo, posamično ali skupinsko, in pri tem uporabljajo vse lovske naprave. Lovski družini se tudi obvezujeta, da bosta pospeševali to vrsto dejavnosti in sodelovanja. Nadalje so zapisane dolžnosti udeležencev foto lova, ki se morajo v lovišču vesti ustrezno varstvu, gojitvi in lovu divjadi. Foto lovci se tudi obvezujejo, da lovski družini nudijo posnetke za dokumentacijo, razstave, kulturne prireditve ipd. Upamo, da bo ta dva primera posnemalo čimveč lovskih organizacij in tako na terenu konkretiziralo sprejeti samoupravni sporazum.

Ob tem pa je treba pripomniti, da je več lovskih organizacij že pred sprejemom zadnjega sporazuma in brez formalnosti nudilo v svojih loviščih možnost uporabe lovskih naprav za snemanje ter omogočalo razstave posnetkov divjadi. Takšno središče uspešnega sodelovanja lovcev in fotografov je že od vsega začetka Murska Sobota, tako na območju področnih lovskih družin kakor Zavoda za gojitev divjadi Fazan — Beltinci. Podobno je tudi v Zvezi lovskih družin Koper, v loviščih Medved — Kočevje

in Jelen — Snežnik, v Cerknem, Slovenj Gradcu, Nazarju, na Jezerskem in najbrž še kje.

Dejstvo je, da postaja mreža sodelovanja med lovci in fotografi v Sloveniji vse gostejša. Fotografi so tudi prepričani, da jim sodelovanje z lovci ne le omogoča, ampak tudi razširja njihovo dejavnost. Saj edino v loviščih lahko fotografirajo in filmajo divjad, ki jo najbolj poznajo lovci in so zato le-ti fotografom najboljši vodiči. Nadalje jim lovci na svojih prireditvah omogočajo številne razstave fotografij, ki so na splošno dobro obiskane.

Lovska organizacija je slovenskim fotografom divjadi omogočila, da so svoja dela razstavili v Marseillu, Vidmu in Gorici, česar fotografi sami gotovo ne bi zmogli.

Razstave v tujini so velika priložnost, da poleg trofeje pokazemo tudi lepoto naše dežele, bogastvo divjadi lovnih in nelovnih vrst ter drugih prosto živečih divjih živali. Foto lovci torej sodelujejo od prireditve lovskih družin pa tja do reprezentančnih manifestacij v tujini, kar je za nekajletno delo kluba Diana gotovo veliko. Možnosti so pa, da z nekaj večjimi napor na sedanji osnovi dosežemo še veliko več.

Utečeno in obsežno organizirano lovstvo doma in pove-

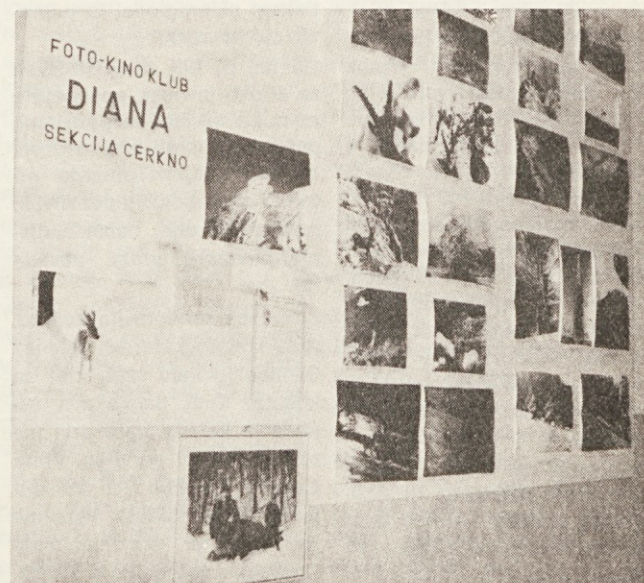
zanost v jugoslovanskem prostoru ter aktivnost v mednarodni lovski organizaciji CIC omogočajo dostop lovski fotografiji v ves jugoslovanski prostor in v svet. Lovska organizacija se tudi zaveda, da so fotografija, film in vse tehnične izpeljanke iz tega nenadomestljiv propagandni material za varstvo divjadi in okolja na zelo širokem območju, vse od osnovnih šol do mednarodnih znanstvenih simpozijev.

Janez Črnač, predsednik Fotokino kluba Diana

Dianin stenski koledar 1978

Tudi za to leto je prizadevni in delavni Fotokino klub Diana izdal stenski koledar v zelo visoki nakladi (tiskati ga je moral celo dvakrat, ker je prva naklada hitro pošla). Koledar 1978 je bil natisnjen v skupni nakladi 23 360 izvodov in je to že četrti stenski koledar, ki ga je izdal Fotokino klub Diana (za leta 1974, 1975, 1977, 1978). Koledar je velikosti 33 × 53 cm in ga sestavlja 14 listov: naslovni list, listi po mesecih in zadnji, hrbtni list. Na listu za vsak mesec je barvna fotografija divje živali, ki je za tisti mesec oziroma letni čas bolj ali manj značilna. Avtorji odličnih fotografij so: J. Ko-

»Lovski teden v Cerknem«: na lovski razstavi je sodelovala tudi DIANA, sekcija Cerkno

Značke lovskih organizacij

III.

25. **LD Poljane** je za svojo 30-letnico izdala aluminijasto značko z zeleno pobarvanim ozadjem. — 26. **LD Ig** je za svojo 30-letnico izdala značko iz aluminija, ozadje je pobarvano svetlo zeleno, temno zeleno in rjavo. — 27. **LD Krško** je leta 1977, za svojo 30-letnico in ob odkritju spominske plošče Jožetu Jurečiču na Trški gori, izdala bronasto, srebrno in zlato značko. Avtorica likovne upodobitve je akad. kiparka Vladimira Stoviček. V nakladi 3000 je značke izdelal Silvo Cankar, Ljubljana. — 28. **LD Most na Soči** je izdala za svojo 20-letnico aluminijasto značko z zelenim ozadjem. Izdelal jo je Pretnar, Radovljica. — 29. **LD Trebnje** je za svojo 30-letnico izdala bronasto, srebrno in zlato značko. — 30. **LD Dobrova** je izdala aluminijasto značko, z zelenim ozadjem, in plastificirano. — 31. **LD Grosuplje** je za svojo 30-letnico izdala bakreno značko, izdelal jo je Jure Peršič, Ljubljana. — 32. **LD Anhovo** je za svojo 23-letnico izdala bronasto, srebrno in zlato značko. — 33. **LD Ivanovci** je za svojo 30-letnico izdala aluminijasto značko treh vrst: pobakreno, pocinkano z zelenim ozadjem in pozlačeno z zelenim ozadjem. — 34. **LD Krka** je izdala značko dveh vrst iz aluminija. Prva je pobakrena in patinirana, druga pa z zelenim ozadjem. — 35. **LD Brdo** je izdala aluminijasto značko dveh vrst: pobakreno in drugo delno zeleno pobarvano. — 36. **LD Radvanje** je izdala aluminijasto značko treh vrst, z motivom gozdnega jereba: pobakreno s patiniranim ozadjem, posrebreno in pozlačeno. — 37. **LD Višnja gora** je izdala aluminijasto značko z zelenim in črnim ozadjem. — 38. **LD Studenec** je izdala bronasto značko s patiniranim ozadjem in lakirano, z motivom gozdnega jereba. Značko je izdelala Aurea, Celje.

Dopolnitev k podatkom v Lovcu, št. 3/78:

LD Škofja Loka za svojo 30-letnico ni izdala le bronaste značke, ampak značko v zlato, srebrni in bronasti izvedbi v 250 kompletih. Naknadno pa je izdala 1500 bronastih (bakrenih) značk. Avtor značk je kolektiv LD Škofja Loka. Izdelal pa jih je Janez Berčič iz Škofje Loke.

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

R. Č.

nečnik (1), J. Černač (1), V. Mikec (2), T. Kočar (1), F. Jensterle (5), N. Gumilar (1), S. Jelinčič (1), D. Šere (1), M. Hain (1). Vsi navedeni avtorji so člani Fotokino kluba Diana.

Letos je na zadnjem, hrbtnem listu tudi domiselni kratek opis vsake izmed živali, ki jih predstavljajo fotografije. Vse predstavljene živali Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč uvršča k delno ali popolnoma zaščiteni divjadi. Delno zaščiteni so: srna, navadni jelen, kozorog, fazan, jazbec, gams, kragulj in damjek ali jelen lopatar. Skozi vse leto so popolnoma zaščiteni: vidra, bela štoklja, podlasica in belka.

Toda opisi teh živali — kakor je zamisel dobra, da bi »oživilili« te podobe — niso tako skrbno sestavljeni, kakor so dobro posnete fotografije.

Tisti, ki je dobil »slovenščino v glavo« in še nekoliko »lov-ske slovenščine« zraven — ne lovske latinščine — ima vtis, da se je piscu mudilo in da njegovih sestavkov pred tiskom ni pregledal in popravil strokovnjak.

Če naj bi bili ti opisi živali za široko javnost, posebej še za mladino, čim bolj koristni, potem bi morali biti zasnovani bolj urejeno, morda po temle zaporedju: videz živali, postava, okolje, način življenja, živalska vrsta, navade itd.

Slika res predstavlja košuto, toda košuto katerega jelena? Samice jelenov vseh vrst so košute. Tudi damjekova samica je košuta, zato prvi napis v opisu ni pravilen. Vrsta *Cervus elaphus* je navadni jelen, ne pa košuta. Podobna napaka je pri srnjaku. Vrsta *Capreolus capreolus* ni srnjak,

pač pa srna. In *Mustela nivalis* ni le podlasica, ampak mala podlasica.

Ali srnjakovo glavo res krasi »bisernato« rogovje, kakor stoji v opisu?

Naš ustaljeni splošno slovenski in lovski izraz je, da mladiče »skotijo« le zveri, ne pa tudi srne, gamsi, košute, ki mladiče povržejo ali poležejo. V opisu je navedeno, da lovci in šolarji pozimi zalagajo krmišča tudi s soljo. Če kdaj narava nudi divjadi tudi sol, je gotovo najmanj pozimi. Zakaj bi torej delali lovci proti naravi! Sol povzroča žejo, da potem žival liže led in je sneg, ko so vodni izviroki zamrznjeni. Tudi divja žival se namreč prehladi, dobi katar, če prekomerno uživa led in sneg!

Pri gamsih imata kozel in koza stalne roge (ne rogove), imenovane roglji, nasajene na

visoko rožnico, medtem ko je le-ta pri jelenih kratka in na njih zraste rogovje. Gamsi kakor tudi vsi drugi divji parkljarji žive v tropih, ne v čredah! Gams kozel nima na hrbtu grive, ampak dolgo zimsko dlako, imenovano gamsov čop.

Med opisi je tudi precej »šolske romantike«. Samo en primer: ledeniški človek naj bi upodabljal jelena po »zidovih« — kakor da bi imel zidane hiše — in ne po skalnih stenah v jamah in na prostem!

To je le nekaj cvetk z lovskega Parnasa v koledarju! Čemu imamo Slovenski lovski priročnik!? Pri vsem tem pa pod obravnavanimi opisi Zavod SR Slovenije za šolstvo koledar priporoča kot učilo v šolah. Fotografije — da! Opisi bi pa morali prej skozi rešeto!

M. Š.

V spomin

Iz LD Krekovše
in LD Jelenk

Alojza Tratnika, dolgoletnega člana LD Krekovše in LD Jelenk, smo pokopali 12. 1. 1978 na idrijskem pokopališču. S kratkimi presledki je bil izmenično skoraj vsa leta po osvoboditvi član upravnega odbora obeh LD in v raznih komisijah, zlasti v komisiji za ocenjevanje trofej. V upravnem odboru prve LD je skupno deloval 7 let in v nadzornem odboru 5 let. Bil je navdušen rejec in vodnik lovskih psov, zlasti brak-jazbecarjev. Še v visoki starosti se je udeleževal udarniškega dela v lovišču in pri gradnji ter vzdrževanju lovskih koč. S svojim šegavim pripovedovanjem o uspehih in smoli na zadnjih pogonih in drugih družabnih lovskih prireditvah si je pridobil veliko prijateljev.

, član obeh lov. družin, je umrl 25. 3. 1978, star 68 let. Član upravnega odbora LD je bil 6 let, član nadzornega odbora pa 3 leta. Nekaj let je bil tudi prizadeven oskrbnik lovske koč. Pri gradnji koč na Krekovšu in Jelenku je bil vzoren delavec. Vseskozi pa tudi velik prijatelj lovskih psov. V času,

ko je bilo še zelo malo motornih vozil, je s svojim poltovornim avtomobilom brezplačno prevažal lovce na delo v lovišče in na brakade.

Nepopisno tovarištvo je vezalo Franca in Alojza, zato naj bo v Lovcu tudi skupen zapis o njunem odhodu v večna lovišča. Pri ljubljenosti obeh je dokazala številna udeležba prijateljev, znancev, lovcev, planincev in gasilcev na njuni zadnji poti. Pokopali smo ju z lovskimi častmi. Na njuna grobova bodo lovci, tako so se obvezali, vsako leto na dan mrtvih prinesli zelenje in cvetje iz lovskih revirjev.

Njuni lovski tovariši — V. S.

Anton Jazbec, član LD »Udenboršt«, je umrl 8. dec. 1977, v 75. letu starosti. Njegovo ime ni bilo nikjer zapisano z velikimi črkami, toda vsi člani LD sedaj prav dobro vemo, da smo s »Korenem« iz Dupelj izgubili vzornega lovca. Svojo prvo lovsko karto je dobil l. 1930 in ostal zvest zeleni bratovščini vse do svojega konca, to je 43 let, ker se med vojno 4 leta lovsko ni udeleževal. Vpisan je kot ustanovni član naše LD in je deloval kot član njenega NO 9 let, kot član UO 6 let ter opravljal lovskočuvajsko službo 8 let. Skoraj ni bilo delovne akcije, kjer Tone ni sodeloval. Še zadnja leta, ko zaradi starosti ni bil več dolžan, je hodil v lovišče na delo. Da sta zrejalšče rac mlakaric in voljera za tazane naše LD tako vzorno urejeni, je v veliki meri zasluga njegovih pridnih rok. Posebna njegova skrb pa je veljala divjadi pozimi, da so bila krmišča pravočasno in zadostno založena. O tem, kako predan lovec je bil, priča tudi Tonetov vzpon na vrh Kriške gore spomladi zadnjega leta njegovega življenja. Tja gor se je znova podal občudovat ruševčev svatovski ples. Takrat najbrž ni pomislil, da mu je ruševček zapihal in zagružil poslednjič. Dragi Tone, vsem, ki smo te poznali, boš ostal v svetlem spominu.

LD »Udenboršt« — R. M.

Lovski oprtnik

Lovca
nevredno dejanje

Človek se čudi, da so v lovskih vrstah še ljudje, ki s svojim vedenjem in dejanji mečejo slabo luč tudi na druge lovce in celotno lovsko organizacijo.

Aprila letos je sodnik za prekrške mesta Ljubljane izdal odločbo o kaznovanju »lovca« Viktorja Vovka. Kaznoval ga je na osnovi 7. točke Zakona o prekrških zoper javni red in mir z denarno kaznijo 1120,00 din.

Vovk je dobil od prijatelja bolno mačko, da jo usmrti. Pripeljal jo je k sebi na dom, jo strpal v polivinilasto vrečko in — »da ne bi delal komplikacij«, kakor je sam izjavil pri zagovoru — vrečko z mačko vred nataknil na izpušno cev svojega avtomobila. Po njegovi izjavi so mu pomagale še tri osebe, katerih imen pa ni hotel izdati.

Verjetno je ena izmed njih vžgala avtomobilski motor, medtem pa je Vovk tiščal vrečko z mačko k izpušni cevi toliko časa, da je smrtonosni plin opravil svoje.

Pri vsem tem je Vovk kot lovec vedel, da sta dve humani rešitvi: usmrtilni strel ali evtanazija na veterinarski kliniki.

Ob takem dejanju človek nehote pomisli na plinske celice koncentracijskih taborišč v Hitlerjevi Nemčiji, kjer je našlo nasilno smrt tudi toliko naših ljudi. Res je, žival ni človek. Toda Vovk kot lovec bi se moral ravnati po načelu lovske in splošno človeške etike. Tudi deklaracija, sprejeta v tem letu, ki je razglašena za leto varstva živali, v enem svojih členov pravi: »Nobena žival ne sme biti izpostavljena mučenju ali krutosti. Če je žival nujno treba pokončati, mora biti to oprav-

ljeno hitro in brez bolečin.« Kako je proti Vovku ukrepalo disciplinsko razsodišče njegove LD, še ni znano.

-elf-

Volkovi v Loški dolini

Precej obširno sem poročal o volkovih že v sestavku »Presekana volčja pot«, Lovec, št. 9 — december 77. Tele vrstice so pravzaprav nadaljevanje omenjenega sestavka. Minulo zimo 1977/78 ni bilo veliko snega, toda notranjski gozdovi so bili dolgo zasneženi, od novembra lani do aprila letos. Na splošno pa lahko rečemo, da je divjad dobro prezimila. Krmišča so bila dobro založena in jelenjad ter srnjad sta jih pridno obiskovali.

Zanimivo pa je, da se je kljub razmeroma mili zimi v začetku tega leta v loviščih Loške doline pojavilo in zadrževalo več volkov kakor v prejšnjih zimah v vsem povojnem času. To ni le moje mnenje, pač pa skoraj vsega članstva naše LD ter številnih drugih občanov. Volkove so videvali po skupinah tri, štiri, pet in osem. To zimo so se tudi drugače »obnašali« kakor prejšnji čas. Ljudje so večkrat videli, da so volkovi lovili celo podnevi, kar sicer navadno počenjajo ponoči. Večkrat so prignali divjad prav mimo vasi in jo ujeli ter raztrgali tako rekoč vpricho ljudi. Ponoči pa so stikali okoli hlevov in hiš ter raztrgali in požrli nekaj psov, ki so jih zasačili izven poslopij. Lovci in drugi sklepamo, da so prišli iz Bosne, kjer so navajeni vdirati v hleve in ovčje staje. Nekateri so pa za taka dejanja krivili štiri volkove, ki jih je uprava lovišča Jelen-Snežnik kupila in izpustila v svoje lovišče. Ti volkovi so se namreč kmalu po izpustu pojavili v bližini vasi Kozarišče in Šmarate. Toda ti štirje so se baje držali vedno skupaj.

Član naše LD pa je videl skupino osmih volkov. Pripravil je vabo za lisice iz mesnih odpadkov in ob polni luni šel čakati zvitorepko. Toda namesto lisice so prišli volkovi. Proti pričakovanju lovca so takoj planili na vabo in jo

Anton Jazbec

Volka, za katerega so mislili, da je potepuški pes ovčar, je tako rekoč na pragu Ljubljane, v lovišču LD Vič, ustrelil Ivan Burger, 11. 3. 1978 Foto L. Černe

požrli. Nudil pa se mu je še drug zanimiv prizor. Iz gozda je pridrncal zajec, ko so volkovi žrli lisičjo vabo. Takoj so ga opazili. Pognali so se za njim. Le dva kroga okrog preže in zajec je zavekal ter v nekaj trenutkih zginil v volč-

jih žrelih. Lovci ni smel streljati, kajti bilo je 4. marca, ko je po zakonu volk že zaščiten. Ob tej priložnosti naj tudi omenim, da je na območju celotne ZLD Notranjske v veljavi samoupravni sporazum, da vsaka LD v enem lov-

skem letu lahko odstreli le enega volka. Edino, kar je lovec mogel storiti, je bilo, da jih je večkrat preštel. Bilo jih je osem. To skupino osmih volkov so videli tudi drugi ljudje. Ko je zginil sneg, so zginili tudi volkovi, a ne vsi. Lovci jih še vedno sledijo. Koliko jih je ostalo, bo pokazala bližnja bodočnost.

Morda se bodo volkovi kmalu pojavili tudi drugod po Sloveniji, ne samo na Notranjskem in Kočevskem. Morda je prvo tako znamenje uplenjeni volk prav blizu Ljubljane, v lovišču LD Vič. O odstrelu tega volka je obširno poročal Nedeljski dnevnik, 19. 3. 1978.

Volka, za katerega so mislili, da je potepuški pes ovčar, je tako rekoč na pragu Ljubljane ustrelili Ivan Burger, 11. 3. 1978. Zanimivo je, da je volka zelo pogosto spremljal majhen črn pes. Uplenjeni volk je tehtal 27 kg. Pregledali so ga na Lovski zvezi Slovenije in na Inštitutu za zoohigieno in patologijo divjih živali BF ter potrdili, da je bil res pravi volk.

Zatorej zaenkrat ni strahu, da bi volk zginil iz naših gozdov. Sicer je pa v manjšem številu celo koristen, saj ima med številno divjadjo selek-

torsko vlogo. Toda v minuli zimi so volkovi v Loški dolini povzročili precej preplaha in nejevolje. Tudi pri lovcih, ki menijo, da je treba dovoliti odstrel večjega števila volkov.

Franjo Bavec,
LD Iga vas

Mladi pišejo

Pohod po mejah lovišča

Lovci LD Rečica pri Laškem smo se v nedeljo navsezgodaj zbrali v Tremarjih. Sproščeni, v pumparicah, z nahrbtniki, vendar brez pušk. Sklenili smo namreč, da obhodimo po mejah naše lovišče, predvsem z namenom, da mlajši lovci in pripravniki spoznajo skrite kotičke lovišča, ne nazadnje pa tudi zato, da obudimo spomine na NOB, na medvojne dogodke v naših gozdovih.

Že navsezgodaj so skozi veje prodirajoči sončni žarki napovedali lep dan. Krenili smo. Pred nami je bila 34 km dolga pot. Jo bomo zmogli do večera? Tako se je vprašal marsikdo izmed nas.

Za utrjenimi koraki starejših smo se zagrizli v hrib. Razpoloženje je naraščalo, tu in tam smo se ustavili, poslušali zgodbe »starih mačkov«, pa zopet naprej. Na vsakem koraku smo izvedeli kaj novega. S severne strani smo opazovali Malič in Šmohor ter ugotavljali, kje bo izstopal srnjak, kam so pozimi »izginili« mufloni, kje bodo prašiči, kje je treba narediti stezo in še in še, dokler nismo prišli na »Igrišče« (med Gozdnikom in Mrzlico), do spomenika NOB.

Že nekoliko utrujeni smo posedli okrog spominskega obeležja. Večina izmed nas je že večkrat šla tod mimo, zlasti pozimi, ko smo sledili prašiče. Vendar je bila malokateremu znana drama, ki se je

Pri spomeniku padlim v NOB, kjer je nekoč stala domačija Hribarjevih

Foto M. Kačič

tu dogodila. Jernej Košir-Hajnek, naš lovec, ki mu je tu edinemu uspelo prebiti se iz nemškega obroča, nam je na zanimiv način opisal dogodke tiste usodne noči. Vsi smo pozorno poslušali.

Lovska kinologija

Prijavljene paritve

Balkanski goniči (JRGb):

Leglo 19. 7. Rejec Viktor Kolenc, Sp. Rečica 16, Nazarje.
Leglo 29. 8. Rejec Anton Kozole, Mali Kamen 30, Senovo.

Posavski goniči (JRGp):

Leglo 22. 8. Rejec Martin Počtnik, Krnica 33, Zg. Gorje.
Leglo 24. 8. Rejec Franc Koprivec, Pri mostu 8, Grosuplje.

Leglo 9. 7. Rejec Ančka Udo-
vič, Unec 115, Rakek.

Leglo 12. 8. Rejec Milan Lo-
žar, Vinje n. h., Dol pri Ljub-
ljani.

Kdl. istr. goniči (JRGki):

Leglo 25. 7. Rejec Dušan
Simčič, Hum 38, Kojsko.

Leglo 30. 7. Rejec Rafael Bo-
log, Kidričeva 2, Kanal.

Leglo 22. 8. Rejec Franc Ora-
žem, Dolenja vas 3, Dolenja
vas.

Leglo 22. 8. Rejec Alojz Tek-
vec, Tavžlje 2, Cerknica.

Leglo 24. 7. Rejec Drago Mar-
kič, Razbor 31, Dramlje.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 24. 8. Rejec Pavel Ga-
šperšič, Čezsoča 124, Bovec.
Leglo 19. 8. Rejec Vinko
Prelc, Famlje 3, Vremski Bri-
tof.

Leglo 21. 8. Rejec Tone Žgaj-
nar, Dolenjska c. 40, Ljublja-
na.

Leglo 15. 8. Rejec Boris Sve-
tic, Kap. Mihevca 24, Idrija.
Leglo 12. 7. Rejec Rudi Krap-
še, Pečke, Makole.

Leglo 13. 7. Rejec Feliks Lu-
bas, Vuzenica 247.

Hanovrski barvarji (JRGB):

Leglo 16. 7. Rejec Maks Ko-
nečnik, Reška 35, Kočevje.

Resasti istr. goniči (JRGri):

Leglo 29. 7. Rejec Franc Slak,
Dol. Prapreče 3, Vel. Loka.

Leglo 16. 8. Rejec Janko Ko-
gelnik, Podklanc 11, Dravo-
grad.

Kratkodlaki jazbečarji (JRJki):

Leglo 28. 7. Rejec Franc Ba-
kan, Gančani 141, Beltinci.

Kinološka zveza Slovenije

Irski seter, eden izmed treh vrst setrov, je dolgodlaki ptičar zlato kostanjeve barve

Miran Kačič

HOTEL GRAD PODVIN

Podvin — Radovljica

Telefon (064) 75 543

Telex 34568 YU Podvin

Restavracija v gradu in v grajski pristavi, pester izbor, lovske specialitete, odlična postrežba, ciganska glasba.

»Grad Podvin« stoji sredi zelenja, gozdov in sadovnjakov — neposredno ob glavni cesti Bled—Podvin—Kranj—Ljubljana. Od Bleda 9 km, od Ljubljane 44 km.

Sončna terasa, plavalni bazen, mini golf.

Lovci, lovske organizacije! »Grad Podvin« vas vabi, tudi vaše goste iz inozemstva napotite k nam, prijetno se bodo počutili.

Lovsko strelsko tekmovanje Memorial Cirila Vezjaka

LD Rečica pri Laškem priredi v nedeljo, 27. 8. 1978, na strelišču pri lovskem domu na Šmohorju X. jubilejno tekmovanje — Memorial Cirila Vezjaka. Pričetek ob 8. uri.

Tekmujejo 3-članske ekipe, vsak član na:

20 umetnih golobov;

v tarčo »srnjak« (10 strelav na 35 m stoje);

v tarčo »bežeči merjasec« (10 strelav na 50 m).

Na umetne golobe se strelja po splošnih merilih in z lastno municijo. MK puška ne sme imeti optičnih pripomočkov. Naboje za MK puško da prireditelj.

Najboljša ekipa prejme prehodni pokal. Prve tri ekipe dobijo v trajno last spominske kristalne pokale. Najboljši posameznik prejme spominski pokal starešine LD Rečica. Za 20 najbolje uvrščenih strelcev so pripravljene praktične nagrade (odstrel velike in male divjadi ter lovski pribor).

Tekmovanje je samo ekipno. Ekipe naj se po možnosti prijavijo teden dni prej LOVSKI DRUŽINI REČICA PRI LAŠKEM, 63270 LAŠKO, oziroma na dan tekmovanja do 8. ure na strelišču.

Po predhodnem obvestilu nudi prireditelj tekmovalcem dan pred tekmovanjem strelišče za trening.

Za dobro kapljico, lovske specialitete in za dobro voljo poskrbljeno.

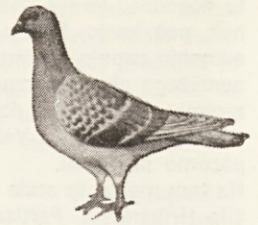
LOVSKA DRUŽINA
Rečica pri Laškem

Lovska družina Šmarna gora priredi tradicionalno lovsko strelsko tekmovanje — »Memorial Janeza Bokala«, ki bo v nedeljo, 3. septembra 1978, pri lovski koči v Zavrhu, s pričetkom ob 9. uri.

Vljudno vabljeni!

LD Šmarna gora

Proti streljanju golobov pismoš!

Klubi rejcev golobov pismoš so se obrnili na Lovsko zvezo Jugoslavije, ker nedisciplinirani lovci, zlasti v času tekmovanj golobov te vrste, streljajo na te ptice in jih ubijajo. To se dogaja zlasti v okolici mest.

Rejci golobov pismoš v okviru mednarodnega sodelovanja organizirajo tekmovanja s klubi drugih dežel. Letos so organizator takega tekmovanja naši klubi in trening z golobi pismoši se je že začel. Zato naj vsak lovec pazi, na kaj strelja! Z odstrelom poštnega goloba nedisciplinirani lovec lahko povzroči veliko blamažo v škodo našemu lovstvu in naši državi. Treba je tudi vedeti, da vrednost odlično izvežbanega poštnega goloba lahko preseže tudi 200 000 din.

Lovske organizacije naj proti takim lovcem, ki svoje orožje uporabljajo tudi za streljanje golobov pismoš, uvedejo ostre ukrepe!

Predsedstvo Lovske zveze Jugoslavije

Lovec, kaj je tvoja dolžnost, če ustreliš oziroma najdeš obročkano ptico?

Napišeš pismo, v katerem navedeš:

datum odstrela ali najdbe,

kraj odstrela ali najdbe,

spol (če ga je možno ugotoviti),

številko oziroma število in vse druge oznake na obročku,

kolikor ne priložiš obročka samega,

svoj točen naslov.

Pismo s podatki o obročkani raci ali fazanu pošlješ na naslov:

Lovska zveza Slovenije, Župančičeva 9 — pošt. predal 505, 61001 Ljubljana.

Pismo s podatki o (obročkanem) poštnem golobu pošlješ na naslov:

Zveza klubov rejcev golobov pismoš Slovenije, Titov trg 5, 64000 Kranj.

Pismo s podatki o obročkanih pticah vseh drugih vrst pošlješ na naslov:

Prirodoslovni muzej Slovenije, kustodiat za ornitologijo, Prešernova 20, 61000 Ljubljana.

S svojim sodelovanjem pomagaš pri proučevanju ptic. Hvala ti že vnaprej!

MALI OGLASI

Izdelujem stroje za metanje umetnih golobov, za kvaliteto garantiram. — Alojz Vidovič, Šentiljska c. 52, 62000 Maribor.

Brezpetelinko dvocevko, skoraj novo, kal. 16-16, z naboji vred prodam. — Stanko Lapuh, St. Žagarja 25, 64240 Radovljica.

Prodajam lovski puški: brezpetelinko šibrenico, kal. 12-12, in remington 223, kal. 5,7 × 45, s strelnim daljnogledom. Orožje je skoraj novo. — Vinko Zdešar, Vrhovci C. VI/1, 61000 Ljubljana.

Kupim knjigi Zlatorogove knjižnice »Moj pes« in »Lovske trofeje na Slovenskem«. Ponudbo, ali pa kar knjigi po povzetju, pošljite na: F. Bohinc, Celovška 108, 61000 Ljubljana.

Imam psa brak-jazbečarja z odlično telesno oceno, črne barve. Kdor želi z njim pariti svojo psico, jo lahko pripelje. — Albert Ogris, Zg. Legen 45, 62380 Slovenj Gradec.

Prodajam boroveljsko tricevko, v odličnem stanju z globoko in bogato gravuro, kal. 12-12 / 7 × 65 R, z malokalibrskim vložkom in daljnogledom Kahles 2,3 × 7. — Albin Cuder, Vetrišče 21, 65000 Nova Gorica, telefon (065) 21-195.

Izdelujem lestence vseh vrst iz jelenjega rogova. — Jože Janežič, Špindlerjeva 1, 62310 Slovenska Bistrica.

Prodajam lovske pse goniče in ptičarje naslednjih pasem: balkance, posavce, tribarvne goniče, bārake, brak-jazbečarje in poentre. Na voljo so vam mladi psi, od 2 do 12 mesecev starosti in od 2 do 5 let starosti. Mladi psi so po 1000 din, starejši po 2000 din. Pse vam lahko pošljem ekspresno po železnici. Prevoz zaračunam posebej. — Milosava Miletić, Nušičeva 10, 32250 Ivanjica, SR Srbija, telefon (032) 83-226.

IV. medrepubliška preizkušnja ptičarjev in šarivcev v vodnem delu

sobota, 9. september 1978, na Ribnikih v lovišču LD Ljutomer.

Rok za prijave do 1. septembra 1978. Pogoji in navodila v julijskem Lovcu, na strani 127!

POZOR!

Zbiramo trofeje za mednarodno lovsko razstavo v Bukarešti!

Lovska zveza Jugoslavije je sprejela povabilo Lovske zveze Romunije, da se udeleži mednarodne lovske razstave v Bukarešti, ki bo pod pokroviteljstvom Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (C.I.C.). Razstava bo od 4. do 14. oktobra letos.

Lovska zveza Jugoslavije bo predstavila jugoslovansko lovstvo v posebnem paviljonu.

V poštev za razstavo pridejo trofeje navedenih jakosti, ne glede na to, če so že bile ocenjene na mednarodni lovski razstavi ali ne:

- jelenje rogovje nad 215 točk,
- srnjače rogovje nad 130 točk,
- roгови kozorogov nad 165 točk,
- gamsji roglji nad 115 točk,
- čekani divjih merjascev nad 120 točk,
- muflonji rogov nad 205 točk,
- medvedji kožuhi nad 400 točk,
- volčji kožuhi nad 130 točk,
- kožuhi divjih mačk nad 50 točk.

Lovci, lastniki takih vrhunskih trofej!

Pozivamo vas, da nemudoma stopite v stik s svojo zvezo lovske družine zaradi točnega dogovora, kajti trofeje za razstavo morajo biti na sedežu Lovske zveze Slovenije nepreklicno do 12. avgusta t. l.

Lovska zveza Slovenije

2. Lovski vikend v Novem Sadu, od 28. do 30. novembra 1978

V okviru praznovanja dneva republike bo v Novem Sadu tradicionalni lovski vikend. Pokrovitelj prireditve je Lovska zveza Vojvodine, program pa nudi vsakemu nekaj: ogled lovske razstave, večerjo v tipičnem vojvodinskem ambientu, lov na fazane, zajce ali jerebice, tipično lovsko kosilo v lovišču, plesno zabavo in izbiro najboljših strelcev s podelitvijo nagrad.

Točen program boste dobili pri Kompas, informacije pa tudi po telefonu (061) 327 761 in 327 661.

Begunje na Gorenjskem, spredaj ženske v gorenjski narodni noši, v ozadju Triglav. Sliko, katere original je last Narodne galerije v Ljubljani, je naslikal Matevž Langus. Rojen je bil leta 1792 v Kamni gorici kot sin žebjarja. Slikarstvo je študiral na Dunaju, v Benetkah in Rimu. Postal je priznan portretist in slikar fresk. Med njegovimi portreti so zlasti znane osebnosti iz Prešernovega kroga. Po številnih cerkvah pa njegove freske še sedaj izpričujejo Langusove umetniške sposobnosti. Slikar je umrl leta 1855 v Ljubljani.